

Erstatningsnævnet

Årsberetning

2020

Erstatningsnævnet

Toldboden 2, 8800 Viborg

Telefon 33 92 33 34

erstatningsnaevnet@erstatningsnaevnet.dk

www.erstatningsnaevnet.dk

1	Forord	4
2	Lovgrundlaget og nævnets sammensætning	6
3	Sekretariatet og sekretariatets arbejde	7
4	Talmæssige oplysninger.....	8
5	Status efter to år med driftsflow og bunkebekæmpelse	11
6	Hvad betaler nævnet erstatning for?.....	12
7	Konkrete afgørelser fra nævnet	13
7.1	Indledning	13
7.2	Offererstatningslovens § 1 – lovens område.....	13
7.2.1	Nævnets stillingtagen til, om skaden skyldes en overtrædelse af straffeloven	13
7.2.2	Personskade	15
7.2.3	Direkte og indirekte skadelidte.....	15
7.2.4	Årsagssammenhæng og påregnelighed	17
7.2.5	Straffelovsovertrædelser begået i udlandet.....	17
7.2.6	Lovlig privat anholdelse og forhindring af strafbare handlinger	19
7.2.7	Tingsskade og formueskade	20
7.3	Offererstatningslovens § 6 a – almindelige erstatningsretlige regler.....	21
7.3.1	Nedsættelse eller bortfald på grund af egen skyld eller accept af risiko	21
7.3.2	Den almindelige erstatningsretlige tabsbegrænsningspligt	25
7.4	Offererstatningslovens § 7 – dækning fra anden side	25
7.5	Offererstatningslovens § 9, stk. 2 – krav under 3.500 kr.	26
7.6	Offererstatningslovens § 10 – politianmeldelse mv.	27
7.6.1	For sen eller manglende politianmeldelse	27
7.6.2	Manglende medvirken til politiets opklaring af sagen	29
7.6.3	Krav ikke gjort gældende i retten under straffesagen.....	30
7.7	Offererstatningslovens §§ 1 og 10 – plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden.....	31
7.7.1	Offererstatningslovens § 10.....	31
7.7.2	Offererstatningslovens § 1	32
7.8	Offererstatningslovens § 11 a – retskrav	34
7.9	Offererstatningslovens § 11 c – straffesagen afsluttet.....	34
7.10	Offererstatningslovens § 13 – 2-årsfristen	36
7.11	Offererstatningslovens § 14, stk. 1 – sagens oplysning for nævnet	38
7.12	Offererstatningslovens § 15, stk. 2 – advokatudgifter mv.....	39
7.13	Offererstatningslovens § 17 – regres.....	40
7.14	Offererstatningslovens § 18 – tilbagebetaling til nævnet.....	40
7.15	Erstatningsansvarslovens § 1 - personskadeerstatning	40

7.15.1	Helbredelsesudgifter	40
7.15.2	"Andet tab"	41
7.16	Erstatningsansvarslovens § 1 a – fremtidige helbredelsesudgifter	42
7.17	Erstatningsansvarslovens § 2 – tabt arbejdsfortjeneste	42
7.18	Erstatningsansvarslovens § 3 – svie og smerte.....	43
7.19	Erstatningsansvarslovens § 4 – varigt mén.....	45
7.20	Erstatningsansvarslovens § 5 - erhvervsevnetab	46
7.20.1	Erstatning for erhvervsevnetab – varig nedsættelse af skadelidtes evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde	46
7.21	Erstatningsansvarslovens §§ 6-7 – fastsættelse af erhvervsevnetabserstatning ...	47
7.21.1	Fastsættelse af årsløn	47
7.22	Erstatningsansvarslovens §§ 12-14 – begravelsesudgifter og tab af forsørger	48
7.23	Erstatningsansvarslovens § 14 a – overgangsbetøb	50
7.24	Erstatningsansvarslovens § 16 – renter	50
7.25	Arv	51
7.26	Erstatningsansvarslovens § 24 – almindelig lempelsesregel.....	51
7.27	Erstatningsansvarslovens § 26 – tortgodtgørelse og krænkelsesgodtgørelse	51
7.27.1	Frihedsberøvelse	51
7.27.2	Forbrydelser mod kønssædeligheden mv.	52
7.27.3	Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 3 – krænkelsesgodtgørelse	55
7.28	Erstatningsansvarslovens § 26 a – godtgørelse til efterladte	55
Bilag 1	– Oversigt over forekomsten af de enkelte straffelovsovertrædelser i 2018-2020.....	58
Bilag 2	– Oversigt over tilkendte erstatninger mv. i 2018-2020 fordelt på erstatningsposter..	60
Bilag 3	– Oplysninger om tilkendelser og afslag i 2020.....	62

1 FORORD

Efter Erstatningsnævnets forretningsorden skal nævnet hvert år inden den 1. juli afgive og offentliggøre en beretning til justitsministeren om nævnets virksomhed i det foregående år.

Hermed foreligger beretningen for 2020. Beretningen redegør som i tidligere år for nævnets sammensætning samt nævnets og sekretariatets arbejde i løbet af beretningsåret. Beretningen indeholder desuden resumé af en række konkrete afgørelser fra nævnet til belysning af nævnets praksis ved administrationen af Lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser – i det følgende offererstatningsloven.

Det er Erstatningsnævnets håb, at årsberetningen kan medvirke til at udbrede kendskabet til Erstatningsnævnet og offererstatningsloven og til, hvordan loven administreres.

COVID-19

2020 har for Erstatningsnævnet som for alle andre været præget af COVID-19. Medarbejderne ved Erstatningsnævnets sekretariat har i det meste af året været nødsaget til at arbejde hjemmefra, og nævnsmøderne har siden marts 2020 været digitale. På trods af udfordringerne har det hele fungeret. Vi har aldrig behandlet flere sager end i 2020, hvor Erstatningsnævnet traf 7.781 afgørelser og afsluttede 6.413 sager.

Jeg er både imponeret og stolt over, hvor godt sekretariatets medarbejdere og nævnets medlemmer har taklet den anderledes og til tider svære situation.

Digital ansøgningsportal

Sekretariatet har i 2020 sammen med Civilstyrelsens IT- og kommunikationsmedarbejdere og i samarbejde med Rigspolitiet og Rigsadvokaten lagt et stort arbejde i forberedelserne til Erstatningsnævnets digitale og obligatoriske selvbetjeningsløsning, som er trådt i kraft og taget i brug den 1. maj 2021.

Der er i den forbindelse udstedt følgende nye bekendtgørelser, hvor henholdsvis nævnets forretningsorden og regulering af fremgangsmåden ved ansøgning om offererstatning har fået hver sin selvstændige bekendtgørelse:

- Bekendtgørelse nr. 772 af 29. april 2021 om behandling af ansøgninger om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser
- Bekendtgørelse nr. 773 af 29. april 2021 om forretningsorden for Erstatningsnævnet

Endvidere er der til politi og anklagemyndighed udstedt en ny cirkulæreskrivelse nr. 9278 af 29. april 2021 om vejledning af ofre om offererstatning og indsendelse af sager til Erstatningsnævnet mv.

Adgang til den digitale ansøgningsportal og yderligere vejledning til borgeren herom findes på www.erstatningsnaevnet.dk, som ligeledes er blevet fornyet i beretningsåret. Hjemmesidens indhold er blevet bearbejdet og gjort mere tilgængeligt for brugere, herunder ved en ny [digital vejledningsfolder om ansøgning om erstatning](#). På hjemmesiden findes også denne og tidligere årsberetninger (2005-2019) samt en del andet materiale om nævnet.

Viborg, den 25. juni 2021

John Lundum

Nævnsformand

2 LOVGRUNDLAGET OG NÆVNETS SAMMENSÆTNING

Erstatningsnævnet blev etableret i 1976. Nævnet træffer afgørelser vedrørende ansøgninger om erstatning i henhold til offererstatningsloven, nu lovebekendtgørelse nr. 1209 af 18-11-2014 med senere ændringer.

Erstatningsnævnet har haft følgende sammensætning i 2020:

- ❖ Landsdommer John Lundum (formand)
- ❖ Landsdommer Elisabeth Mejnertz (næstformand)
- ❖ Landsdommer Karen Foldager (næstformand)
- ❖ Landsdommer Kim Holst (næstformand)
- ❖ Vicedirektør i Ankestyrelsen Merete Pantmann (efter indstilling fra social- og integrationsministeren, nu social- og indenrigsministeren)¹ til den 30-06-2020
- ❖ Ankechef i Ankestyrelsen Erling Brandstrup (efter indstilling fra børne- og socialministeren, nu social- og indenrigsministeren)
- ❖ Chefkonsulent i Ankestyrelsen Niels Henrik Dam (efter indstilling fra social- og indenrigsministeren)
- ❖ Ankechef i Ankestyrelsen Annedorte Elklit Pedersen (efter indstilling fra social- og indenrigsministeren)
- ❖ Ankechef i Ankestyrelsen Charlotte Buus Kjær (efter indstilling fra social- og indenrigsministeren) fra den 01-07-2020
- ❖ Advokat Sysette Vinding Kruse (efter indstilling fra Advokatrådet) til den 31-12-2020
- ❖ Advokat Malou Ehmer (efter indstilling fra Advokatrådet)
- ❖ Advokat Mads Spanggaard Stokholm (efter indstilling fra Advokatrådet) fra den 07-01-2020
- ❖ Advokat Rune Berggren Brøndal Pedersen (efter indstilling fra Advokatrådet) fra den 07-01-2020

¹ I medfør af lov nr. 140 af 28-02-2018 er "social- og integrationsministeren" i offererstatningslovens § 11, stk. 2, 3. pkt., ændret til "den minister, som Ankestyrelsen hører under".

Landsdommer Dorte Jensen har været stedfortræder for landsdommer John Lundum, landsdommer Michael Ellehauge har været stedfortræder for landsdommer Elisabeth Mejnertz, landsdommer Esben Hvam har været stedfortræder for landsdommer Karen Foldager og landsdommer Jens Røn har været stedfortræder for landsdommer Kim Holst.

Jens Røn og Esben Hvam har siden medio oktober 2020 fungeret som en udvidet del af nævnets formandskab, der således siden da har bestået af i alt seks landsdommere.

Ankechef i Ankestyrelsen Lise Gry Beder har været stedfortræder for vicedirektør Merete Pantmann til den 30-06-2020 og for ankechef Charlotte Buus Kjær fra den 01-07-2020, ankechef Lone Lidforss Reuter Strömgen har været stedfortræder for ankechef Erling Brandstrup, souschef Kit Purkær Madsen har været stedfortræder for chefkonsulent Niels-Henrik Dam, og chefkonsulent Jens-Jørn Hansen har været stedfortræder for ankechef Annedorte Elklit Pedersen.

Endelig har advokat Mads Krøger Pramming har været stedfortræder for Sysette Vinding Kruse til den 31-12-2020, advokat Charlotte Løfberg har været stedfortræder for Malou Ehmer, advokat Mark Gramstrup Wriedt har været stedfortræder for Mads Spanggaard Stockholm fra den 07-01-2020, og advokat Anders Munk Zacho har været stedfortræder for Rune Berggren Brøndal Pedersen fra den 07-01-2020.

Nævnet sammensættes ved hver votering af tre medlemmer – en formand eller næstformand, et medlem fra Ankestyrelsen og et advokatmedlem.

Erstatningsnævnet har i 2020 afholdt 13 møder, hvorunder der er behandlet ca. 260 sager. Nævnets medlemmer har herudover behandlet ca. 1.050 sager i skriftlig cirkulation jf. afsnit 3 nedenfor.

Overtandlæge, lic. odont. Troels B. Folkmar og overtandlæge Birgitte Sindrup har været tilknyttet nævnet som tandlægekonsulenter.

3 SEKRETARIATET OG SEKRETARIATETS ARBEJDE

Civilstyrelsen, der er en styrelse under Justitsministeriet, yder sekretariatsbistand til Erstatningsnævnet.

Erstatningsnævnets sekretariat sørger for sagernes forberedelse, herunder i fornødent omfang udarbejdelse af et resumé af sagen og en indstilling til nævnet med et udkast til sagens afgørelse. Sagerne forelægges nævnet enten ved skriftlig cirkulation en gang om ugen eller på et nævnsmøde, der holdes ca. en gang om måneden.

I henhold til forretningsordenen kan visse sagstyper afgøres af en formand eller næstformand alene uden forelæggelse for nævnet. En række sager kan desuden afgøres af sekretariatet alene uden forelæggelse for formand eller nævn. Hovedparten af nævnets

sager afgøres enten på sekretariatskompetence uden forelæggelse for nævn eller formand eller på formandskompetence uden forelæggelse for nævn.

Da Erstatningsnævnets sekretariat organisatorisk udgør en enhed under Civilstyrelsen, har sekretariatet ikke nogen særskilt bevilling. Oplysninger om Erstatningsnævnets økonomiske forhold i 2020 skal derfor søges i Civilstyrelsens årsrapport for dette år.

Sekretariatet har i 2020 været ledet af sekretariatschef Louise Ingerslev Andersen og souschef Jeanett Palmann Jensen.

Den samlede medarbejderskare har i dette beretningsår ud over sekretariatschef og souschef bestået af fire specialkonsulenter, 34 fuldmægtige, seks jurastuderende og fire kontorfunktionærer. Flere af sekretariatets medarbejdere har i store dele af året igen ydet et betydeligt merarbejde.

Et stort antal medarbejdere blev i foråret 2019 ansat på den ekstrabevilling, som Civilstyrelsen fik til Erstatningsnævnets sekretariat ved finanslovsaftalen for 2019. Størstedelen af bevillingen var tildelt sekretariatet frem til udgangen af 2020.

4 TALMÆSSIGE OPLYSNINGER

Nævnet modtog i 2020 i alt 3.119 nye sager (nye ansøgninger) mod 2.941 nye sager i 2019 og 2.709 nye sager i 2018. Set over en femårig periode er antallet af nye ansøgninger steget med 29 % jf. tabel 1 herunder.

Tabel 1

Udviklingen i antallet af nye sager og nye ansøgninger på tidligere lukkede sager i årene 2016-2020:

	2016	2017	2018	2019	2020
<i>Modtagne ansøgninger (nye sager)</i>	2416	2319	2709	2941	3119
<i>Nye ansøgninger på eksisterende sager</i>	1482	713	501	2670	3366

I 2020 blev 3.366 tidligere lukkede sagsforløb genåbnet hovedsageligt som følge af nye fremsatte krav fra samme ansøger eller genoptagelser af tidligere lukkede sager, herunder som følge af, at borgerens helbredsmæssige- eller erhvervsmæssige tilstand har forandret sig siden Erstatningsnævnet sidst afsluttede sagen.

Det store antal genåbnede sager i 2019 og 2020 skal ses i lyset af, at Civilstyrelsen i efteråret 2018 overgik til en anden og mere reel registrering af sagsforløb i nævnets

sager. Antallet af genåbnede sager har således i årene fra 2015 til 2018 reelt været højere end registreret i tabellen ovenfor.

I 2020 traf Erstatningsnævnet i alt 7.781 afgørelser (heraf 145 vedrørende aktindsigt) mod 6.680 afgørelser i 2019.

Nævnet har i 2020 tilkendt erstatning og godtgørelse med i alt ca. 289.476.986 kr. ekskl. renter. Hertil kommer gebyrer til Arbejdsmarkedets Erhvervssikring, Patienterstatningen og honorarer for lægeerklæringer mv. med i alt ca. 6.333.337 kr. Tilsammen udgør dette ca. 295.810.323 kr.

I 2019 tilkendte nævnet erstatning og godtgørelse med i alt ca. 252,8 mio. kr. ekskl. renter. Hertil kom gebyrer, honorarer mv., i alt ca. 5,9 mio. kr., og dermed var den samlede udbetaling på ca. 258,7 mio. kr.

Som bilag 2 til årsberetningen er vedhæftet en oversigt, der viser fordelingen af de tilkendte erstatninger mv. fra staten i 2020 fordelt på de enkelte erstatningsposter.

Udbetaling og regres

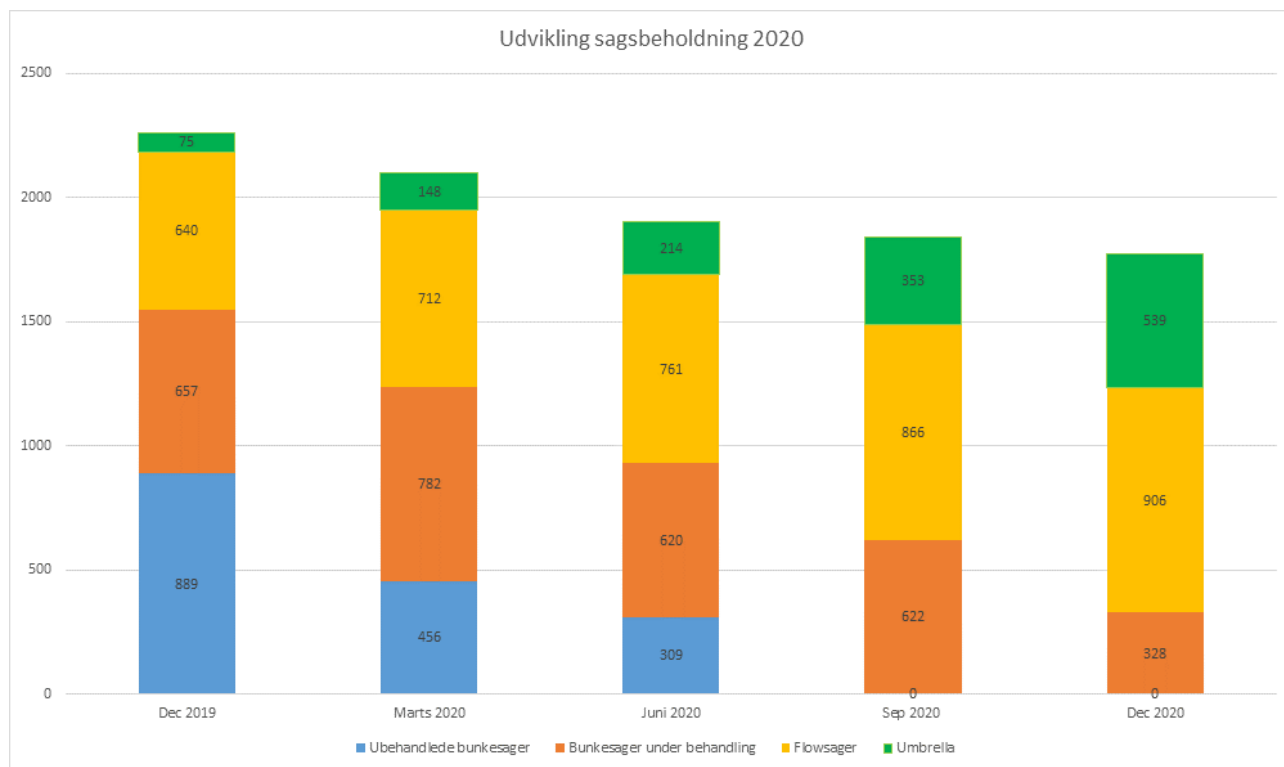
De af nævnet tilkendte erstatningsbeløb blev frem til udgangen af 2020 udbetalt efter nævnets anvisning af politiet det sted, hvor straffelovsovertrædelsen blev anmeldt. Den opgave har Civilstyrelsens økonomikontor overtaget pr. 1. januar 2021.

Erstatningsnævnet afgiver efter offererstatningslovens § 17 almindeligvis en vejledende udtalelse om, hvorvidt der bør gøres regres over for skadevolder. Civilstyrelsen, der nu fra politiet også har overtaget ansvaret for regressagerne, skal imidlertid foretage en selvstændig juridisk vurdering af, om de erstatningsretlige betingelser for at gøre krav gældende mod skadevolderen er opfyldt. Spørgsmålet om, hvorvidt staten i sidste ende beslutter at gøre regres mod skadevolderen, ligger således uden for Erstatningsnævnets virke.

Erstatningsnævnet har ikke adgang til oplysninger om, i hvilket omfang det lykkes at inddrive de tilkendte erstatninger fra skadevolderne. Det fremgår af finanslovens konto for erstatning til ofre for forbrydelser, at der for 2020 blev budgetteret med en indtægt på 134,4 mio. kr., mens den realiserede indtægt blev 118,7 mio. kr., jf. politiets årsrapport for 2020.

Verserende sager

Diagrammet herunder viser udviklingen i Erstatningsnævnets sagsbeholdning i perioden fra december 2019 til december 2020:

Ved indgangen til 2020 var der i alt 2.261 verserende sager i Erstatningsnævnet. Antallet af verserende sager var ved udgangen af året nedbragt til 1.773 sager, hvoraf 539 udgjorde de resterende sager i det såkaldte "Umbrella-kompleks".

Den øvrige beholdning udgjorde således 1.234 verserende sager ved udgangen af 2020. I denne beholdning er også indeholdt de sager, både flowsager og bunksager² under behandling, som afventer afklaring på ansøgerens helbredsmæssige og/eller erhvervsmæssige situation, herunder i form af en udtalelse fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen om varigt mén eller erhvervsevnetab.

Som vist ovenfor i tabel 1 er der i 2020 kommet 3.119 nye ansøgninger ind til Erstatningsnævnet, ligesom 3.366 sager i perioden er blevet genåbnet. Disse ca. 6.500 sager er blevet behandlet, samtidig med at beholdningen af verserende sager i perioden samlet er nedbragt med ca. 500 sager.

Erstatningsnævnets beholdning af verserende sager påvirkes naturligt af antallet af indkomne nye og genåbnede sager, jf. herved tallene i tabel 1.

Dertil kommer, at den større volumen af behandlede og afsluttede sager, som er muliggjort med den forøgede kapacitet i sekretariat og nævn, i sig selv har medført en stigning i antallet af yderligere krav og/eller genoptagelsesansøgninger fra de samme ansøgere. Denne konsekvens forventes fortsat at være gældende også i tiden efter afviklingen af de resterende bunksager.

² Opdelingen i driftsflow og bunkebekæmpelse er beskrevet i tidligere årsberetninger samt nedenfor i afsnit 5.

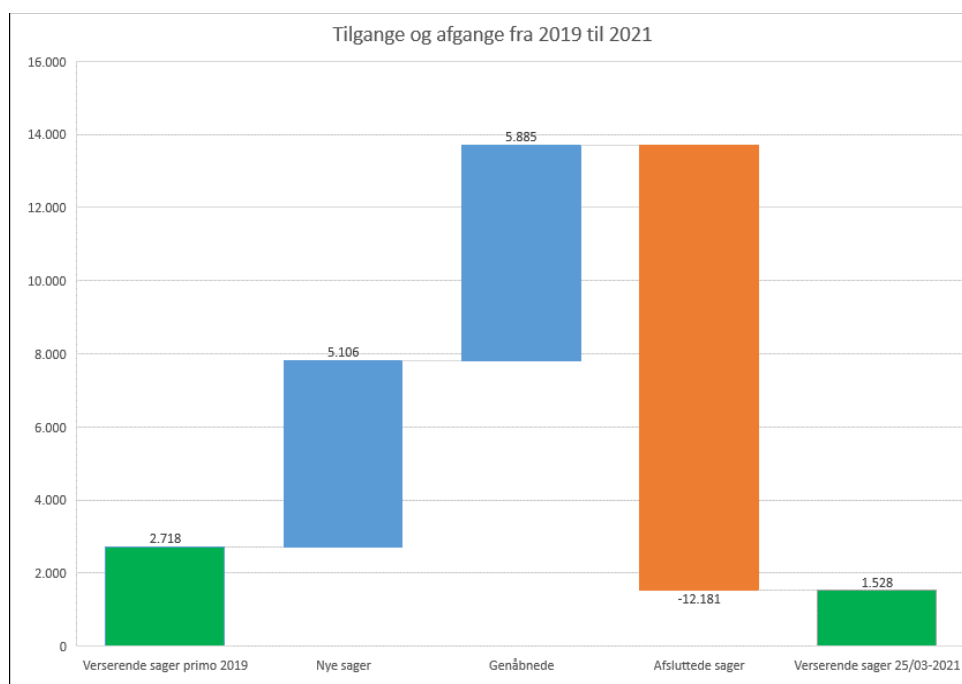
5 STATUS EFTER TO ÅR MED DRIFTSFLOW OG BUNKEBEKÆMPELSE

Årsberetningen for 2019 indeholdt en beskrivelse af sekretariatets driftsstyringsmodel, som blev indført pr. 16. marts 2019, hvorefter sagsbehandlingen i Erstatningsnævnet har været opdelt i to forskellige spor; et spor kaldet "driftsflow", som omfatter nye sager og nye krav i tidligere lukkede sager, og et spor kaldet "bunkebekæmpelse", som omfatter alle sager modtaget før den 16. marts 2019.

Erstatningsnævnet lagde samtidig en plan for afvikling af de ubehandlede sager i bunkebekæmpelsessporet, og den forventede sagsbehandlingstid i henhold til planen blev meldt ud til de berørte ansøgere. Den sidste bunksag blev som planlagt taget under behandling i oktober 2020, og det har samtidig været muligt at opretholde behandlingen af indkomne sager i driftsflowet. Erstatningsnævnet kom således i mål med en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på 75 dage i driftsflowet ved udgangen af 2020.

Det kan mere generelt konstateres, at Erstatningsnævnet og Civilstyrelsen over denne to-årige periode for alvor er lykkedes med de effektiviseringstiltag til bunkebekæmpelse, nedbringelse af sagsbehandlingstid og opbygning af kompetencer, som blev iværksat efter den udarbejdede konsulentrapport fra oktober 2018 om analyse af offererstatningsområdet.

Til belysning af, hvordan produktionen i Erstatningsnævnet har udviklet sig i perioden fra starten af 2019 og til ultimo marts 2021, er der med diagrammet herunder redegjort for omfanget af verserende sager, indkomne nye sager, genåbnede sager samt afsluttede sager i perioden.

I starten af 2019 forud for etablering af driftsflowet den 16. marts var beholdningen af verserende sager således på 2.718 sager. Siden da og frem til marts 2021 er der kommet 5.106 nye ansøgninger ind til Erstatningsnævnet, ligesom 5.885 sager i perioden er blevet genåbnet hovedsageligt som følge af nye erstatningskrav, herunder som følge af at borgerens helbredsmæssige- eller erhvervsmæssige tilstand har forandret sig, siden Erstatningsnævnet sidst afsluttede sagen. Disse ca. 11.000 sager er blevet behandlet, samtidig med at beholdningen af verserende sager i perioden samlet er nedbragt med ca. 1.200 sager.

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for Erstatningsnævnets sager har i perioden fra den 16. marts 2019 til den 25. marts 2020 i driftsflowet ligget i intervallet mellem 15 og 82 dage. I driftsflowet verserede ved opgørelsen den 25. marts 2021 knap 1.300 sager, herunder de sager, som afventede afklaring på ansøgerens helbredsmæssige og/eller erhvervsmæssige situation. Ved samme opgørelse havde sagerne i driftsflowet en gennemsnitlig liggetid på 132 dage.

6 HVAD BETALER NÆVNET ERSTATNING FOR?

Erstatningsnævnet betaler erstatning for personskade som følge af overtrædelser af straffeloven og overtrædelser af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning³, for visse afgrænsede personlige ejendele, der er blevet beskadiget, samt for mindre kontantbeløb, som mistes i forbindelse med personskade opstået ved en straffelovsovertrædelse.

Nævnet betaler ikke i øvrigt erstatning for tingsskade, medmindre straffelovsovertrædelsen er begået af en person, der er omfattet af den personkreds, der er nævnt i offererstatningslovens § 3, som hovedsageligt omfatter personer, der er tvangsanbragt i institutioner under Kriminalforsorgen. Nævnet betaler ikke erstatning i forbindelse med færdselsforseelser, overtrædelse af ordensbekendtgørelsen eller andre lovovertrædelser, der ikke er omfattet af straffeloven.

I det omfang ansøgerens krav betales af skadevolderen eller arbejdsskadesikringen, betaler nævnet ikke erstatning. Dette følger direkte af bestemmelserne i offererstatningslovens § 7, stk. 1, arbejdsskadesikringslovens § 77 og erstatningsansvarslovens

³ I medfør af lov nr. 112 af 03-02-2012 omfatter offererstatningsloven også overtrædelser af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, idet den tidligere bestemmelse i straffelovens § 265 om overtrædelse af tilhold er overført til lov nr. 112 af 03-02-2012. Lovændringen trådte i kraft den 01-03-2012.

Hvor der i det følgende henvises til offererstatningslovens betingelse om, at der skal være tale om en overtrædelse af straffeloven eller af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, vil der for overskuelighedens skyld alene blive henvist til straffeloven, medmindre det konkret er relevant at sondre mellem straffeloven og lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning. Det ændrer selvsagt ikke på, at overtrædelse af begge love i samme omfang kan berettigede til erstatning og godtgørelse.

§ 30. Nævnet betaler heller ikke erstatning for konkrete udgifter, f.eks. helbredelsesudgifter og udgifter som følge af beskadiget beklædning, hvis disse udgifter dækkes af ansøgerens forsikringsselskab eller andre, jf. herved offererstatningslovens § 7, stk. 1.

I øvrigt betaler nævnet erstatning efter dansk rets almindelige regler. Det betyder blandt andet, at erstatningen udmåles efter reglerne i erstatningsansvarsloven, og at nævnet har mulighed for at nedsætte erstatningen eller helt lade den bortfalde, hvis ansøgeren har udvist egen skyld, der berettiger til det. Se pkt. 7.3.1 om nævnets praksis i sager om nedsættelse på grund af egen skyld eller accept af risiko.

7 KONKRETE AFGØRELSER FRA NÆVNET

7.1 INDLEDNING

I det følgende fremgår generelle bemærkninger om nævnets praksis samt referater af afgørelser, som nævnet har fundet af mere almen eller principiel betydning. Som påpeget i tidligere årsberetninger kan der ved en sådan gennemgang af udvalgte sager ikke være tale om noget repræsentativt udsnit af de flere tusinde sager, som nævnet har afgjort i 2020.

For yderligere belysning af reglerne i offererstatningsloven og af Erstatningsnævnets praksis kan der f.eks. henvises til nævnets tidligere årsberetninger, der – for så vidt angår beretningerne for 2005-2019 – findes på Civilstyrelsens hjemmeside, samt til "Offererstatningsloven med kommentarer", 1. udg., 2005, af Gerd Sinding og Michael Lerche.

7.2 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 1 – LOVENS OMRÅDE

7.2.1 Nævnets stillingtagen til, om skaden skyldes en overtrædelse af straffeloven

Hvis det ved dom er fastslået, at tilskadekomsten er sket ved en straffelovsovertrædelse, lægger nævnet selvsagt dette til grund.

Hvis det ikke er afgjort ved dom, om skaden er sket som følge af en straffelovsovertrædelse, foretager nævnet en selvstændig vurdering af, hvorvidt den anmeldte hændelse falder inden for straffelovens område, både for så vidt angår det objektive gerningsindhold og den subjektive tilregnelser. Der er tale om en konkret vurdering i den enkelte sag under inddragelse af alle sagens oplysninger, herunder f.eks. vidneafhøringer, gerningsstedsundersøgelser, videooptagelser, lægelige undersøgelser og tekniske beviser mv., der er tilvejebragt gennem politiets efterforskning, samt eventuelle nye oplysninger, som kommer frem under nævnens behandlingen.

Nævnet er ikke bundet af politiets og anklagemyndighedens vurdering af, om der kan antages at være begået et strafbart forhold mod ansøger, men vurderingen fra politi og anklagemyndighed vil normalt være vejledende for nævnet.

Hvis nævnet i forbindelse med sin vurdering af, om der foreligger en overtrædelse af straffeloven, ikke finder sagen tilstrækkeligt oplyst gennem politiets efterforskning, har nævnet undtagelsesvist mulighed for at bede politiet om at foretage yderligere afhøringer af vidner mv. eller at gennemføre undersøgelser af gerningsstedet mv. Dette fremgår blandt andet af pkt. 7 i Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9190 af 17-04-2012 til politiet og anklagemyndigheden om indsendelse af sager til Erstatningsnævnet.

Nævnet har endvidere i flere tilfælde fra politiet indhentet videooptagelser og lignende fra tilskadekomsten for selvstændigt at vurdere, om ansøgeren har været udsat for en straffelovsovertrædelse.

Som omtalt i pkt. 6 omfatter offererstatningsloven pr. 01-03-2012 i medfør af lovens § 1 også overtrædelser af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, idet den tidligere bestemmelse i straffelovens § 265 om overtrædelse af tilhold er overført til lov nr. 112 af 03-02-2012. Der henvises i den forbindelse til årsberetningen for 2013, pkt. 7.2.1.

Vedrørende plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden henvises til pkt. 7.6.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 19-520-04077 Ansøger, der var norsk statsborger, var i perioden fra januar til oktober 2009 udsat for et antal voldtægter i Danmark og Norge af samme skadevolder. Hændelserne blev efterforsket i Norge, og den norske Lagmannsret afsagde den 23-03-2017 dom. Skadevolder blev dømt for mindst 10 voldtægter. Lagmannsretten lagde i dommen til grund, at voldtægterne havde fundet sted i Norge såvel som i Danmark. Ansøger blev i dommen tilkendt 350.000 NOK i godtgørelse for tort. Kontoret for Voldsoffererstatning i Norge traf den 25-09-2017 afgørelse om godtgørelse efter norske regler og tilkendte ansøger 200.000 NOK. Samtidig blev ansøger henvist til at søge erstatning hos Erstatningsnævnet for så vidt angik de voldtægter, der havde fundet sted i Danmark. Ansøger søgte herefter om godtgørelse for tort for de resterende 150.000 NOK ved Erstatningsnævnet. Nævnet fandt, at hændelserne i Danmark var omfattet af offererstatningsloven. Nævnet lagde ved afgørelsen vægt på den norske dom, hvorefter skadevolder blev dømt for hændelser, som, den norske domstol havde fundet bevist, var sket i Danmark. Nævnet tilkendte ansøger 75.000 DKK. i godtgørelse for tort i overensstemmelse med dansk praksis på gerningstidspunkterne. Ved udmålingen af godtgørelsen lagde nævnet vægt på, at Lagmannsretten havde fundet det bevist, at ansøger var blevet voldtaget mere end én gang i Danmark.

N.j.nr. 18-520-01980 Ansøger var på arbejde som portør på et sygehus, hvor hun blev tilkaldt til en stue, hvor skadevolder var indlagt som patient. Da ansøger ankom til stuen, var flere af ansøgers kolleger i gang med at fastholde skadevolder. Skadevolders adfærd var aggressiv, hvorfor ansøger forsøgte at fastholde skadevolders ben. Skadevolder vred sig herefter fri af ansøgers greb og ramte i denne forbindelse ansøger i nakken med sin fod.

Hændelsen blev anmeldt til politiet, og efter afhøring af skadevolder og vidner opgav anklagemyndigheden sigtelsen, idet man ikke forventede, at en domstol ville finde skadevolder skyldig i vold. Politiet lagde herved vægt på blandt andet, at det ikke med sikkerhed kunne lægges til grund, at skadevolder sparkede ansøger med vilje, da han forsøgte at komme fri.

Nævnet meddelte afslag på erstatning, idet der var tale om en fastholdelsituation. Nævnet fandt, at det ikke med sikkerhed kunne fastslås, at der var tale om forsæt til vold. Det var derfor ikke godtgjort, at der var begået en straffelovsovertrædelse. Nævnet vurderede i denne forbindelse, at politiets vurdering af forsættet ikke var oplagt forkert, og at der derfor ikke var grundlag for at afvige fra politiets vurdering vedrørende skadevolders forsæt.

N.j.nr. 18-520-01499 Ansøgeren havde en fortid med skadevolderen, der tidligere var dømt for vold og trusler mod ansøgeren. Nævnet tilkendte dengang ansøgeren en godtgørelse for svie og smerte. Et år efter blev ansøgeren på ny udsat for trusler på livet, vold, voldtægt samt reelt en frihedsberøvelse fra samme skadevolder. Politiet valgte i den forbindelse at opgive sigtelsen mod skadevolderen med den begrundelse, at der forelå modstridende forklaringer mellem ansøgeren og skadevolderen, at der ingen vidner var til hændelsen, og at der ikke forelå andre omstændigheder, herunder tekniske erklæringer, der støttede den ene forklaring frem for den anden. (Afgørelsen blev ikke påklaget til statsadvokaten.)

På baggrund af ansøgerens troværdige forklaringer og betjentenes og retsmedicinerens beskrivelse af hendes tilstand og adfærd umiddelbart efter hændelsen som anført i sagens rapporter og den retsmedicinske undersøgelse fandt nævnet det godtgjort, at ansøgeren havde været udsat for trusler på livet, vold, voldtægt og reelt en frihedsberøvelse. Politiets afgørelse kunne herefter i dette helt konkrete tilfælde ikke føre til et andet resultat. Nævnet fandt således, at offererstatningslovens § 1 var opfyldt (med ukendt skadevolder).

7.2.2 Personskade

Nævnet kan kun tilkende erstatning og godtgørelse, hvis ansøger har lidt personskade ved straffelovsovertrædelsen. Der kan dog i særlige tilfælde også være lidt personskade, hvis den hændelse, ansøgeren har været udsat for, er egnet til at give en psykisk personskade, og det er dokumenteret, at ansøgeren har været syg som følge af hændelsen. Der henvises i den forbindelse til årsberetningen for 2019, pkt. 7.2.2.

7.2.3 Direkte og indirekte skadelidte

Nævnet betaler som udgangspunkt kun erstatning til ansøgere, der er direkte forurettet ved en straffelovsovertrædelse. Det vil sige, at man ikke kan få erstatning, hvis man blot har været vidne til en straffelovsovertrædelse. Man kan imidlertid have været så

tæt på begivenhedernes centrum, at man som indirekte skadelidt alligevel er erstatningsberettiget. Der henvises for nærmere herom blandt andet til årsberetningen for 2003, pkt. 7.1.3, årsberetningen for 2006, pkt. 7.2.3, årsberetningen for 2008, pkt. 7.2.4, årsberetningen for 2014, 2016, 2017 og 2019, pkt. 7.2.3.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 18-520-01733 Ansøger var ansat i en bank og var på arbejde, da banken blev udsat for et røveri. En ukendt gerningsperson var med sin bil kørt igennem dobbeltdørene og ind i midten af banklokalet, hvor ansøgeren sad bagerst i lokalet ved sit skrivebord. Fra sin plads kunne ansøger se bilen køre ind i banken, hvorefter gerningsmanden forsøgte at få en kasse åben, hvilket ikke lykkedes. Gerningsmanden gik ud i et baglokale, hvor nogle bankbokse var placeret, men kom hurtigt retur og satte sig ind i bilen og bakkede ud af banken igen. Ved de øvrige vidneforklaringer kunne det lægges til grund, at gerningsmanden under røveriet havde holdt en pistol, som senere viste sig at være en attrap. Ansøgeren var ikke i kontakt med gerningsmanden under røveriet.

Nævnet vurderede, at ansøgeren ikke kunne anses for at være direkte skadelidt ved hændelsen, men at ansøger som indirekte skadelidt alligevel var berettiget til erstatning/godtgørelse efter offererstatningsloven. Nævnet lagde vægt på røveriets voldsomme karakter og ansøgerens skader, herunder at han i arbejdsskadesagen blev tilkendt godtgørelse for varigt mén med en méngrad på 15 % og blev bevilget førtidspension som følge af røveriet.

Omfanget af personskaden kan indgå som moment i vurderingen af, hvorvidt man som indirekte skadelidt kan være berettiget til erstatning efter offererstatningsloven. I ovenstående sag havde det derfor afgørende betydning for nævnet, at ansøger som følge af hændelsen havde pådraget sig så alvorlige gener, at ansøger ikke længere kunne deltage på arbejdsmarkedet.

N.j.nr. 20-520-06395 Ansøger var gæst på en restaurant, da ukendte gerningsmænd skød mod restaurantens vinduesparti. En anden forurettet på restauranten blev ramt af skud, mens ansøger selv ikke blev ramt. Spørgsmålet var derfor, om ansøger var omfattet af offererstatningsloven.

Nævnet besluttede at give afslag på ansøgers ansøgning om erstatning, idet ansøger ikke kunne anses som sekundær skadelidt. Nævnet lagde vægt på, at ansøger befandt sig i bunden af restauranten langt fra vinduespartiet, hvor der ligeledes var en stor betonpæl mellem ansøgers plads og vinduespartiet. Endvidere lagde nævnet vægt på, at ansøger lå under et bord, hvor hun var beskyttet af nogle stole, hvorfor hun hverken kunne se eller høre skadevolder. Ansøger havde derfor ikke været så tæt på begivenhedens centrum, at forholdet var omfattet af offererstatningslovens § 1.

N.j.nr. 18-520-00368 Skadevolder dræbte sin 7 måneder gamle søn med skud, hvorefter skadevolder satte ild til lejligheden og skød sig selv. Ansøger (mor til afdøde) havde om morgenen afleveret sønnen til skadevolder, som havde to timers samvær med sønnen. Ansøger kunne ved samværrets ophør ikke få telefonisk kontakt til skadevolder og tog hen til hans bopæl. Ved ankomsten var lejlighedens vinduer sodet til, og ansøger gik ind i lejligheden og ledte forgæves efter sin søn. Herefter ringede hun til alarmcentralen, hvorefter brandvæsen og ambulanceredning kom til stede og fandt sønnen og skadevolder afgået ved døden i lejligheden.

Ansøger blev tilkendt efterladtegodtgørelse i medfør af erstatningsansvarslovens § 26 a og søgte efterfølgende om godtgørelse for varigt mén og erstatning for tab af erhvervsevne. Nævnet besluttede at forelægge sagen for Arbejdsmarkedets Erhvervssikring og lagde ved sin afgørelse herom vægt på, at der var tale om et forsætligt drab på et mindreårigt barn begået af barnets far, og at ansøgeren var mor til det dræbte barn. Desuden tillagdes det vægt, at ansøgeren ved at være den første på gerningsstedet havde været meget tæt på begivenhedernes centrum, og at hendes psykiske lidelse rakte ud over den sorg og det savn, der uundgåeligt må antages at opstå som følge af, at en persons barn bliver dræbt. Ansøger var som følge heraf omfattet af reglerne i offererstatningsloven som indirekte skadelidt. Nævnet tilkendte herefter i overensstemmelse med Arbejdsmarkedets Erhvervssikrings udtalelse godtgørelse for varigt mén, mens der ikke blev tilkendt erstatning for tab af erhvervsevne, idet Arbejdsmarkedets Erhvervssikring havde vurderet, at erhvervsevnetabet var mindre end 15 %.

Spørgsmålet om erstatning til indirekte skadelidte opstår blandt andet i sager om nærtstående, herunder navnlig forældres, adgang til erstatning og godtgørelse som følge af psykiske følger, de pådrager sig i forbindelse med drab på deres børn. Nævnet kan vedrørende dette emne henvise til nævnets årsberetning for 2014, 2017 og 2018 pkt. 7.2.3.

7.2.4 Årsagssammenhæng og påregnelighed

For at kunne få erstatning efter offererstatningsloven skal der i overensstemmelse med de almindelige erstatningsretlige regler være årsagssammenhæng mellem den begåede straffelovsovertrædelse og skaden, ligesom skaden skal være en påregnelig følge af straffelovsovertrædelsen. Der henvises i den forbindelse blandt andet til årsberetningen for 2006, pkt. 7.2.4, årsberetningen for 2013, pkt. 7.2.4, og årsberetningen for 2014, pkt. 7.2.4.

7.2.5 Straffelovsovertrædelser begået i udlandet

Efter offererstatningslovens § 1, stk. 3, 1. pkt., betaler staten kun i særlige tilfælde erstatning for skader, der er sket uden for Danmark, og kun, hvis ansøger har bopæl i Danmark, har dansk indfødsret eller på gerningstidspunktet gjorde tjeneste for en dansk udenrigsrepræsentation. Efter forarbejderne tager bestemmelsen navnlig sigte på tilfælde, hvor der er dansk jurisdiktion efter blandt andet straffelovens § 6, nr. 2 og 3.

Herudover anvendes bestemmelsen efter praksis hovedsageligt i tilfælde, hvor en person med dansk indfødsret eller bopæl i Danmark under ophold i udlandet overfalder en anden person med dansk indfødsret eller bopæl i Danmark. I sådanne tilfælde ydes erstatning dog kun, når skaden opstår i et lukket dansk miljø, f.eks. i forbindelse med en skolerejse.

Nævnet har i en ny sag fra 2019 (se sagen 19-520-05287 nedenfor) haft anledning til at vurdere et grænsetilfælde i forhold til, hvornår skaden kan anses for at være sket i et lukket dansk miljø. Nævnet fandt, at en skade kan anses for at være sket i et lukket dansk miljø i en situation, hvor en person med dansk indfødsret eller bopæl i Danmark under ophold i udlandet overfalder en anden person med dansk indfødsret eller bopæl i Danmark, og hvor straffesagen gennemføres i Danmark.

N.j.nr. 19-520-05287 Ansøger var på ferie i et sommerhus i udlandet med sin familie bestående af ansøgers mor, stedfar, søster og to stedbrødre. Ansøger og de to stedbrødre sov på værelse sammen. En nat skaffede den ene stedbror sig samleje med ansøger, mens hun sov. Skadevolderen blev i Danmark både i byret og landsret idømt fængsel i 1 år og 2 måneder for overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2.

Nævnet besluttede at anse forholdet for omfattet af offererstatningslovens § 1, stk. 3, og tilkendte ansøger godtgørelse og erstatning. Nævnet lagde vægt på, at både ansøger og skadevolder havde dansk indfødsret. Herudover blev forholdet begået i et sommerhus, hvor kun den danske familie opholdt sig, og straffesagen blev gennemført i Danmark. Nævnet fandt, at straffelovsovertrædelsen var begået i et lukket dansk miljø.

Nævnet har i 2020 udvidet området for, hvornår en hændelse kan siges at være foregået i et lukket dansk miljø. Nævnet har i den forbindelse taget stilling til to konkrete sager, se nedenfor.

N.j.nr. 20-520-06722 Ansøger blev under en ferie i Tyrkiet sammen med 6 kammerater udsat for vold af en af sine rejsekammerater på et hotelværelse. Skadevolder blev i Danmark idømt betinget fængsel i 3 måneder for overtrædelse af straffelovens § 244. Nævnet besluttede, at hændelsen var sket i et "lukket" dansk miljø, og at sagen således var omfattet af offererstatningsloven. Nævnet lagde vægt på, at både ansøger og skadevolder var danske statsborgere, og at ansøger og skadevolder sammen med 5 andre var rejst på ferie, og at det således ikke beroede på en tilfældighed, at parterne opholdt sig sammen, da ansøger blev udsat for vold

N.j.nr. 18-520-03295 Ansøger blev under en ferie i Tyrkiet sammen med sin daværende kæreste udsat for vold af kæresten på et hotelværelse. Skadevolder blev i Danmark idømt ubetinget fængsel i 4 måneder for overtrædelse af straffelovens §§ 244 og 266, samt et yderligere forhold.

Nævnet besluttede, at hændelsen var sket i et "lukket" dansk miljø, og at sagen således var omfattet af offererstatningsloven, jf. § 1, stk. 3. Nævnet lagde vægt på, at både ansøger og skadevolder var danske statsborgere, at ansøger og skadevolder var rejst sammen på ferie, og at det således ikke beroede på en tilfældighed, at parterne opholdt sig sammen, da ansøger blev udsat for vold.

Det følger endvidere af forarbejderne, at bestemmelsen i offererstatningslovens § 1, stk. 3, 1. pkt., vil kunne finde anvendelse, hvis danskere er ofre for terrorhandlinger i udlandet, jf. betænkning 751/1975, s. 32. Der henvises i den forbindelse til nævnets årsberetning for 2019, pkt. 7.2.5.

Efter offererstatningslovens § 1, stk. 3, 2. pkt., kan erstatning endvidere betales til ansøgere, der har bopæl i Danmark, og som kommer til skade i forbindelse med deres erhvervsudøvelse i udlandet. Bestemmelsen er ifølge forarbejderne tiltænkt et snævert anvendelsesområde. Hvis en tilskadekomst i udlandet kan anses som en arbejdsskade, kan skaderne i visse tilfælde være omfattet af bekendtgørelse nr. 853 af 20-10-2003 om arbejdsskadesikring for personer, der udsendes til midlertidigt arbejde i udlandet.

For yderligere eksempler på nævnets praksis for tilkendelse af erstatning efter offererstatningslovens § 1, stk. 3, henvises til nævnets årsberetning for 2009, pkt. 7.2.6 og til årsberetningen for 2016, 2017 og 2018 pkt. 7.2.5.

7.2.6 Lovlig privat anholdelse og forhindring af strafbare handlinger

Foruden straffelovsovertrædelser giver offererstatningslovens § 1, stk. 1, 2. pkt., også mulighed for erstatning og godtgørelse for personskade, der sker i forbindelse med 1) hjælp til politiet under anholdelse, 2) handlinger, der foretages med henblik på lovlig privat anholdelse, og 3) handlinger, der foretages med henblik på forhindring af strafbare handlinger.

Der henvises i den forbindelse blandt andet til årsberetningen for 2012 og 2019, pkt. 7.2.6.

Nævnet har i 2020 haft anledning til at tage stilling til, om handlingen i nedenstående sag blev foretaget med henblik på forhindring af strafbare handlinger:

N.j.nr. 20-520-07944 Ansøger deltog i en fest, hvor der opstod en uoverensstemmelse mellem to festdeltagere. I den forbindelse havde den mulige skadevolder presset A op i et hjørne i lejligheden, hvor skadevolder stod med en kniv hævet over hovedet over for A. Ved siden af A og skadevolder stod B, som forsøgte at få A væk. Ansøger gik hen til B og forsøgte at trække B væk fra skadevolder. Ansøger følte et slag bag højre øre og blev omtåget. Ansøger så ikke, hvem der slog hende.

Nævnet lagde ansøgerens forklaring om hændelsen til grund. Det kunne på denne baggrund ikke med tilstrækkelig sikkerhed antages, at ansøger selv havde været udsat for en straffelovsovertrædelse, ligesom det heller ikke kunne lægges til grund, at personskaden var indtrådt i forbindelse

med handlinger foretaget af ansøgeren med henblik på forhindring af en strafbar handling, da ansøgeren havde forsøgt at trække B, men ikke skadevolderen eller A, væk.

Nævnet afslog derfor ansøgningen, da forholdet hverken var omfattet af offererstatningslovens § 1, stk. 1, 1. pkt. eller 2. pkt.

7.2.7 Tingsskade og formueskade

Efter offererstatningsloven ydes der – som anført under pkt. 7.2.2 – som udgangspunkt alene erstatning og godtgørelse i anledning af personskade.

I offererstatningslovens § 1, stk. 2, er der imidlertid givet den skadelidte mulighed for – som tillægserstatning – at få erstatning for tøj og andre sædvanlige personlige ejendele, herunder mindre kontantbeløb, som skadelidte havde på sig, da personskaden skete. For eksempler på nævnets praksis om forståelsen af ”sædvanlig” og ”personlig ejendel” henvises til nævnets årsberetning for 2015, pkt. 7.2.7 og årsberetning for 2016, pkt. 7.2.7.

Nævnet kan endvidere henvise til årsberetningen for 2007, pkt. 7.2.6, hvor en gennemgang af nævnets praksis vedrørende niveauet for erstatning for dyrere personlige ejendele findes. Afsnittet indeholder endvidere omtale af praksis for erstatning for udgifter til nye briller. Nævnet kan endvidere henvise til årsberetningen for 2013, hvoraf det fremgår, at nævnet i 2013 forhøjede det maksimale erstatningsbeløb for personlige ejendele til 10.000 kr. mod tidligere 5.000 kr. Nævnet har i 2020 igen forhøjet det maksimale erstatningsbeløb for personlige ejendele til 12.000 kr. med virkning fra 01-01-2021. Bestemmelsen i offererstatningslovens § 3 giver endvidere hjemmel til at yde erstatning for tingsskade ud over de i § 1, stk. 2, nævnte tilfælde, såfremt skadevolderen er omfattet af den særlige personkreds i § 3 (bl.a. personer, der er tvangsanbragt på institution under Kriminalforsorgen), som det offentlige menes at have et særligt ansvar for.

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 3 muliggør også erstatning til juridiske personer, f.eks. anparts- og aktieselskaber, men ikke erstatning til offentlige myndigheder eller institutioner, jf. lovens § 5.

Erstatningen i henhold til offererstatningslovens § 1, stk. 2, og § 3 omfatter kun egentlig tingsskade. Formueskade opstået ved for eksempel bedrageri, underslæb, afpresning eller anden straffelovsovertrædelse kan derimod ikke erstattes i medfør af offererstatningsloven, jf. herved forarbejderne til offererstatningsloven, jf. betænkning nr. 751/1975 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, side 33, 1. sp. Nævnet erstatte heller ikke tab for f.eks. mistet rejse eller mistet ferie. Se i den forbindelse årsberetningen for 2014, pkt. 7.2.7.

7.3 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 6 A – ALMINDELIGE ERSTATNINGSRET-LIGE REGLER

7.3.1 Nedsættelse eller bortfald på grund af egen skyld eller accept af risiko

Efter offererstatningslovens § 6 a finder dansk rets almindelige erstatningsretlige regler tilsvarende anvendelse, herunder reglerne om nedsættelse eller bortfald af erstatning på grund af skadelidtes medvirken til skaden eller accept af risikoen for skade.

Højesteret har i dom afsagt den 9. december 2019 (UfR 2020.819 H) haft lejlighed til at tage stilling til grundlaget for vurderingen af egen skyld/accept af risiko i et tilfælde, hvor ansøger på skadestidspunktet deltog i en hashhandel, der var kontrolleret af en bandegruppering. Ansøger var udstyret med skudsikker vest samt walkie talkie, da han blev ramt af skud fra et medlem af en rivaliserende bandegruppering.

Byretten var forinden nået frem til, at erstatningen burde nedsættes med 1/3 henset til, at der på skadestidspunktet var en aktuel bandekonflikt med skyderier i området, og at ansøger herefter var eller burde være klar over, at han ved at deltage i hashsalg og vagtvirksomhed i området udsatte sig selv for en risiko for at komme til skade.

Landsretten nåede frem til, at erstatningen burde nedsættes med 1/2 og lagde ved sin afgørelse vægt på, at ansøger var registreret som værende *”i radius af og relateret til”* en bandegruppering, som var i konflikt med en rivaliserende bande. Landsretten lagde endvidere vægt på, at ansøger, som på skadestidspunktet deltog i en vagtordning, var bekendt med, at der under den aktuelle konflikt tidligere havde været en skudepisode, og at brug af skydevåben derfor måtte anses som sandsynlig. Ansøger var ubevæbnet, men var udstyret med walkie talkie og skudsikker vest under tøjet. Landsretten fandt herefter ikke, at den aktuelle hændelse, hvor ansøger blev ramt i hovedet af skud, gik ud over, hvad ansøger måtte være forberedt på. Omvendt blev ansøgers accept af risiko af landsretten sammenholdt med skadevolders handlinger i form af talrige skud, som blandt andet førte til, at ansøger blev ramt i hovedet med betydelig skade til følge. En samlet vurdering førte herefter til, at ansøgers erstatning blev reduceret med halvdelen.

Højesteret lagde det samme faktum til grund, men nåede frem til, at der under de konkrete omstændigheder i en sag mod skadevolderen ikke ville ske nedsættelse eller bortfald af erstatningsansvaret som følge af medvirken til skaden eller accept af risiko for skade. Der var herefter ikke grundlag for at lade ansøgers erstatningskrav mod staten nedsætte eller bortfalde. Højesteret tog samtidig principiel stilling til, at den lovændring, som trådte i kraft den 1. juli 1985, og hvorved den tidligere gældende rimelighedsvurdering i offererstatningsloven § 8, stk. 1 blev erstattet af samme lovs § 6 a, indebærer, at skadelidte over for staten skal stilles på samme måde, som skadelidte ville være stillet over for skadevolderen.

Som følge af Højesterets dom af 9. december 2019 er området for nedsættelse/bortfald af erstatningen som følge af egen skyld/accept af risiko meget begrænset i forhold til tidligere og beror på en helt konkret vurdering af skadelidtes rolle og handlinger. Der kan således ikke siges generelt at foreligge accept af risiko, alene fordi skadelidte har tilknytning til eller er en del af bandemiljøet. Nævnet foretager således en

konkret erstatningsretlig vurdering af, hvad der op til hændelsen er foregået mellem skadevolder og skadelidte i den pågældende situation.

N.j.nr. 19-520-03814, 19-520-03816, 19-520-03817 Ansøgerne var efterkommere af nu afdøde, der i politiets dokumentationsrapport stod registreret som bandemedlem på gerningstidspunktet. Afdøde mødtes den pågældende dag med nogle bekendte foran et hotel, hvor gerningsmændene opsøgte dem. Drabet havde karakter af en planlagt likvidering af afdøde, idet gerningsmændene skød ca. 10 skud mod dem og forsvandt hurtigt i bil efter skudvekslingen. Afdøde havde ved sin adfærd på gerningstidspunktet ikke gjort nogen form for modstand mod gerningsmændene, hvorved handlingen alene var ensidig. På trods af afdødes status som bandemedlem fandt nævnet, at der ikke skulle ske bortfald eller nedsættelse som følge af egen skyld eller accept af risiko, idet afdøde – uafhængigt af sit engagement i bandemiljøet – ikke havde accepteret risikoen for den vold, som gerningsmændene udøvede.

Repræsentanten søgte på vegne af ansøgerne om efterladtegodtgørelse, overgangsbetøb og forsørgertabserstatning til hustru og børn som følge af deres nu afdøde mand/fars død. Parret var islamisk gift, havde fælles børn og var samboende, hvorfor nævnet fandt, at ansøgerne var berettiget til de fremsatte erstatningskrav. Vedrørende kravet om forsørgerstatserstatning til hustruen anmodede nævnet om yderligere dokumentation for afdødes bidragelse til forsørgelsen.

N.j.nr. 18-520-02365, 18-520-02619, 18-520-02620 Ansøgerne var efterkommere af nu afdøde, der i politiets dokumentationsrapport ikke stod registret som bandemedlem på gerningstidspunktet. Derimod fremgik det af flere af politiets akter, at afdøde var højstående i bandegrupperingens hierarki. Afdøde skulle den pågældende dag mødes med en ukendt person (gerningsmanden), hvor agendaen med mødet ikke nærmere vides. Under deres møde trak gerningsmanden en pistol og skød afdøde flere gange på klods hold. Drabet havde karakter af en planlagt likvidering, idet afdøde blev ramt flere steder i hovedet. Det er forklaret, at afdøde hverken havde medbragt våben eller en skudsikker vest til mødet, hvilket var tegn på, at afdøde ikke var nervøs for mødet. Afdøde havde således ved sin adfærd på gerningstidspunktet ikke gjort nogen form for modstand mod gerningsmanden, hvorved handlingen alene var ensidig.

Nævnet fandt, at afdøde havde status af bandemedlem, men at dette ikke bevirkede, at der skulle ske bortfald eller nedsættelse som følge af egen skyld eller accept af risiko, idet afdøde – uafhængigt af sit engagement i bandemiljøet – ikke havde accepteret risikoen for den vold, som gerningsmanden udøvede. Repræsentanten søgte på vegne af ansøgerne om godtgørelse for svie og smerte, erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, efterladtegodtgørelse, overgangsbetøb og forsørgertabserstatning til hustru og børn som følge af deres mand/fars død. Parret var islamisk gift, havde

fælles børn og var samboende, hvorfor nævnet fandt, at ansøgerne var berettiget til de fremsatte erstatningskrav. Vedrørende kravene om godtgørelse for svie og smerte samt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste fandt nævnet, at kravene var omfattet af offererstatningslovens § 2, hvorefter der i tilfælde, hvor skadelidte afgår ved døden, alene kan ydes erstatning efter erstatningsansvarslovens §§ 12- 14a og § 26. Vedrørende kravet om forsørgererstatning til hustruen anmodede nævnet om yderligere dokumentation for afdødes bidragelse til forsørgelsen.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes følgende sager, der vedrører nedsættelse eller bortfald af erstatning som følge af egen skyld eller accept af risiko i andre situationer:

N.j.nr. 18-520-02866 Ansøger blev udsat for vold ved blandt andet at blive tildelt adskillige knytnæveslag i hovedet, hvorved ansøgeren blev væltet omkuld og blev tildelt spark i hovedet samt spark og tramp i ryggen. Retten vurderede, at forholdet startede som et slagsmål omfattet af straffelovens § 248, men at forholdet, efter at ansøgeren blev væltet omkuld, var et legemsangreb efter straffelovens § 245, da han lå værgeløs på jorden. Ansøgeren søgte om erstatning ved nævnet, og nævnet besluttede at nedsætte erstatningen med 1/2. Nævnet lagde vægt på, at forholdet startede som et slagsmål omfattet af straffelovens § 248, men fandt, at erstatningen ikke skulle bortfalde, da legemsangrebet mod ansøgeren udviklede sig til vold efter straffelovens § 245, hvorved ansøgeren pådrog sig tre brækkede ribben, tandskader og en punkteret lunge.

N.j.nr. 18-520-01492 og 18-520-01694 De to ansøgere A og B søgte om godtgørelse efter at have været udsat for vold på en café. Ansøger (A) havde forud for slagsmålet med skadevolderen henvendt sig til den anden ansøger (B), idet A forventede, at skadevolder ville udøve vold mod A. Da A var ankommet til cafeen, indså han, at skadevolder var i besiddelse af en kniv. Desuden indså A, at skadevolder havde til hensigt at starte et slagsmål. Efterfølgende opstod der et slagsmål mellem A og skadevolder. Det fremstod usikkert, hvem der startede slagsmålet. Efter der opstod et slagsmål, ankom B til stedet. B forsøgte at stoppe slagsmålet mellem A og skadevolder. I løbet af tumulten blev A stukket med kniv af skadevolder og fik en dyb knivlæsion i skulderen og en mere overfladisk læsion i maven. Efter slagsmålet var stoppet, blev B stukket med en kniv af skadevolderen.

I begge sager overvejede nævnet, hvorvidt der i medfør af offererstatningslovens § 6 a skulle ske nedsættelse af erstatningen på grund af egen skyld.

For så vidt angår A besluttede nævnet at lade godtgørelsen nedsætte med 1/3. Nævnet lagde vægt på, at A allerede forud for fremmødet på caféen var bevidst om, at der var fare for, at skadevolder ville indlede et slagsmål, men alligevel mødte op på caféen. Nævnet lagde endvidere vægt på, at A – efter fremmødet på caféen – blev på stedet, selvom A var klar over, at skadevolder forsøgte at fremprovokere et slagsmål. Nævnet tillagde det

desuden betydning, at A allerede forud for tilskadekomsten indså, at skadevolder var i besiddelse af en kniv. For så vidt angår B besluttede nævnet, at der ikke skulle ske nedsættelse af godtgørelsen. Nævnet lagde vægt på, at B havde til hensigt at stoppe slagsmålet mellem A og skadevolder, og ikke selv deltage i slagsmålet.

N.j.nr. 19-520-06265 og 19-520-06272 A og B var en sen nat foran en beværtning endt i slagsmål med hinanden og søgte begge erstatning for deres skader i anledning heraf.

A havde befundet sig inde på beværtningen og var meget fuld, hvorfor han var blevet fulgt udenfor for at trække noget frisk luft. På videoovervågningen foran beværtningen kunne man se A, som virkede rolig og skyggeboksede med en af dørmændene. På et tidspunkt kom B og hans kæreste ud fra beværtningen. På videoovervågningen kunne man se, at B gik direkte over mod A og slog ham. Dette førte til et slagsmål mellem A og B. Det fremgik af videoovervågningen, at A og B flere gange blev skilt ad, men at de herefter skiftevis angreb hinanden. På et tidspunkt under slagsmålet lå A og B på jorden, og A bed da det yderste stykke af B's tunge af og spyttede det ud. A blev dømt for grov vold efter straffelovens § 245, stk. 1, jf. § 247, stk. 1, og blev straffet med en tillægsstraf på fængsel i 8 måneder, og B blev dømt for vold efter straffelovens § 244 og blev straffet med en tillægsstraf på fængsel i 3 måneder.

A havde søgt om erstatning for en ødelagt skjorte. B havde søgt om erstatning for svie og smerte samt krænkelsgodtgørelse.

Nævnet traf for så vidt angår A afgørelse om, at hans erstatningskrav skulle bortfalde helt efter offererstatningslovens § 6 a. Nævnet lagde i den forbindelse vægt på, at selv om det var B, der havde slået først, havde A udøvet grov vold mod B. Nævnet lagde endvidere vægt på, at det måtte lægges til grund, at en væsentlig del af volden mod A blev udøvet, efter at A havde bidt en del af B's tunge af. Efter de foreliggende oplysninger og karakteren af A's krav, fandt nævnet endvidere, at der var tale om begrænsede skader for A.

Nævnet traf for så vidt angår B afgørelse om, at der skulle ske nedsættelse af erstatningen med 2/3. Nævnet lagde i den forbindelse vægt på, at det var B, der uden forudgående hændelsesforløb mellem parterne startede slagsmålet, og at B – til trods for, at parterne var blevet skilt ad flere gange – fortsatte med at angribe A. Nævnet afslog B's krav om krænkelsgodtgørelse.

N.j.nr. 18-520-01851 Skadevolder havde i forbindelse med et slagsmål tildelt ansøger et knytnæveslag i ansigtet. Ansøger fremsatte i denne forbindelse krav om godtgørelse for svie og smerte samt erstatning for udgifter til personlige ejendele.

Landsretten havde fundet det bevist, at skadevolder havde tildelt ansøger et knytnæveslag i ansigtet. På baggrund af forklaringerne i sagen fandt

landsretten det imidlertid ikke bevist, hvorvidt det var ansøger eller skadevolder, der slog først. Retten lagde vægt på, at slaget var tildelt under slagsmål, og at der forelå så formildende omstændigheder, at der var grundlag for at lade skadevolders straf bortfalde i medfør af straffelovens § 248.

Erstatningsnævnet besluttede at lade erstatningen bortfalde under henvisning til, at ansøger havde udvist egen skyld, jf. offererstatningslovens § 6 a. Nævnet lagde i den forbindelse vægt på, at Landsretten havde ladet skadevolders straf bortfalde i medfør af straffelovens § 248.

7.3.2 Den almindelige erstatningsretlige tabsbegrænsningspligt

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 6 a indebærer endvidere, at den almindelige erstatningsretlige tabsbegrænsningspligt finder tilsvarende anvendelse i erstatningssager i henhold til offererstatningsloven. Tabsbegrænsningspligten indebærer, at den, der har lidt skade som følge af en andens ansvarspådragende adfærd, har pligt til så vidt muligt at begrænse sit tab som følge af skaden.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 18-520-00681 Ansøger blev under en fest i 2015 slået i hovedet med en flaske, hvorved han pådrog sig dobbelt kraniebrud i højre side af baghovedet, hvilket blandt andet medførte hjerneblødninger. Ansøger var efterfølgende uarbejdsdygtig og blev derfor tilkendt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. I 2018 blev ansøger som følge af sin samlede helbreds-mæssige tilstand tilkendt førtidspension i medfør af reglerne i lov om social pension. Ansøgers faktiske indkomst bestod herefter af fuld førtidspensionsydelse. I 2019 flyttede ansøger fra Danmark til et land uden for EU (ansøgers hjemland). Udbetaling Danmark nedsatte som en konsekvens heraf ansøgers førtidspensionsydelse, hvorved ansøgers faktiske indkomst blev tilsvarende lavere. For så vidt angik ansøgers efterfølgende krav på erstatning for tabt arbejdsfortjeneste besluttede nævnet, at der fortsat var grundlag for at fratrække fuld førtidspensionsydelse i ansøgers forventede indkomst med henvisning til tabsbegrænsningspligten. Nævnet lagde i den forbindelse vægt på, at nedsættelsen af førtidspensionsydelsen beroede på ansøgers egen beslutning om at flytte til et land uden for EU.

7.4 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 7 – DÆKNING FRA ANDEN SIDE

Efter offererstatningslovens § 7, stk. 1, betaler nævnet ikke erstatning, hvis ansøgers skade godtgøres af skadevolderen eller dækkes af forsikringsydelser eller andre ydelser, der har karakter af virkelig skadeserstatning.

Det følger af offererstatningslovens § 11 c, stk. 1, at nævnet ikke træffer afgørelse, førend det er konstateret, om skaden dækkes fra anden side, jf. offererstatningslovens § 7.

Nævnet betaler endvidere ikke erstatning, hvis skaden er en arbejdsskade og dækkes af arbejdsgiverens lovpligtige forsikring, jf. herved arbejdsskadesikringslovens § 77 og erstatningsansvarslovens § 30, hvoraf fremgår, at "Ydelser i henhold til loven [arbejdsskadesikringsloven] kan ikke danne grundlag for regreskrav mod en skadevolder, der har pådraget sig erstatningspligt over for skadelidte eller dennes efterladte. Skadelidtes eller dennes efterlattes krav mod den erstatningsansvarlige nedsættes i det omfang, forsikringsselskabet har betalt eller er pligtig at betale erstatning til de pågældende efter denne lov".

Derudover betaler nævnet ikke erstatning, hvis skaden er omfattet af andre lovpligtige ansvarsforsikringer. Se i den forbindelse årsberetningen for 2019, pkt. 7.4.

Endelig betaler nævnet ikke erstatning, hvis skaden er forvoldt af en udlænding, der på gerningstidspunktet var omfattet af bekendtgørelse nr. 384 af 25-04-2006 om statens hæftelsesansvar for skader, som udlændinge, der opholder sig her i landet og er omfattet af udlændingelovens § 42 a, stk. 1 eller 2, jf. stk. 3, forvolder på andre eller andres ejendele. Nævnet vil derfor i disse sager henvise skadelidte til at rette henvendelse til Udlændingestyrelsen.

Hvis Udlændingestyrelsen herefter træffer afgørelse om, at skadevolderen på gerningstidspunktet ikke var omfattet af bekendtgørelse nr. 384 af 25-04-2006, tages sagen efter ansøgning på ny under behandling i nævnet.

7.5 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 9, STK. 2 – KRAV UNDER 3.500 KR.

Offererstatningsloven blev ved lov nr. 486 af 30. april 2019 ændret, således at der nu er mulighed for en hurtig tilkendelse af erstatning og/eller godtgørelse i sager, hvor kravet har en værdi på indtil 3.500 kr. (§ 9, stk. 2 i offererstatningsloven).

I sager, hvori kravet samlet set ikke udgør mere end 3.500 kr., skal Erstatningsnævnet alene vurdere, om kravet er fremsat som følge af en personskaade pådraget ved overtrædelse af straffeloven eller lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning (§ 1 i offererstatningsloven), og om kravet er fremsat inden for fristerne i offererstatningsloven (§ 13 i offererstatningsloven).

Såfremt betingelserne i disse to bestemmelser er opfyldt, skal Erstatningsnævnet ikke undersøge, om betingelserne i lovens øvrige bestemmelser, herunder §§ 6 a, 7 og 10 i offererstatningsloven, er opfyldt. Erstatningsnævnet skal i øvrigt ikke indhente dokumentation for kravet.

Det gælder dog, at der ikke kan tilkendes erstatning eller godtgørelse, hvis det er åbenbart, at lovens øvrige betingelser ikke er opfyldt, herunder bl.a. offererstatningslovens § 6 a om skadelidtes medvirken til skaden eller accept af risiko.

Der skal være tale om ét samlet krav på indtil 3.500 kr., som udgør alle de krav, som skadelidte havde, og som skadelidte var bekendt med på det tidspunkt, hvor kravet blev fremsat over for Erstatningsnævnet.

Hvis skadelidte efter indgivelse af ansøgningen bliver bekendt med yderligere krav, kan disse krav fremsættes efterfølgende. Såfremt det samlede krav herefter overstiger 3.500 kr., vil lovens øvrige betingelser gælde.

Hvis skadelidte efter indgivelse af ansøgningen fremsætter yderligere krav, som skadelidte allerede var bekendt med, da den første ansøgning blev fremsendt til Erstatningsnævnet, og det samlede krav herefter overstiger 3.500 kr., skal Erstatningsnævnet foretage en fuld prøvelse af hele det samlede krav.

Erstatningsnævnet vil kunne kræve et allerede udbetalt beløb tilbagebetalt, såfremt det er betalt med urette (offererstatningslovens § 18).

Kravet forrentes alene, såfremt tilkendelse af kravet er bestemt ved dom (§ 11 a i offererstatningsloven).

Forrentning af krav beror under andre omstændigheder på dokumentationen (§ 16 i erstatningsansvarsloven). Da kravene i disse sager ikke skal dokumenteres, sker der ikke forrentning af kravet. Under hensyn hertil bemærkes det, at nævnet tilkender godtgørelse på baggrund af sætterne i erstatningsansvarslovens § 15 for udbetalingsåret. Se i den forbindelse årsberetningen for 2019, pkt. 7.5.

7.6 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 10 – POLITIANMELDELSE MV.

7.6.1 For sen eller manglende politianmeldelse

Efter offererstatningslovens § 10 er det som udgangspunkt en betingelse for at få erstatning fra staten, at straffelovsovertrædelsen er anmeldt til politiet inden 72 timer.

Ved anmeldelse forstås en anmodning til politiet om at efterforske en sag. I mere alvorlige sager vil det sjældent være nødvendigt at fremsætte en udtrykkelig anmodning om efterforskning, men i mindre alvorlige sager vil det derimod som regel være nødvendigt. Den omstændighed, at politiet har været til stede og måske også har talt med den forurettede, vil dermed ikke altid være tilstrækkelig til at anse forbrydelsen for anmeldt.

Der er mulighed for at dispensere fra anmeldelsesfristen, såfremt forholdene taler for det, jf. offererstatningslovens § 10, stk. 3.

Som følge heraf ser Erstatningsnævnet f.eks. stort set altid bort fra kravet om anmeldelse inden 72 timer, hvis det på trods af den sene anmeldelse lykkes at pågribe og retsforfølge skadevolderen.

Der kan også i andre situationer være grundlag for at dispensere fra kravet om politianmeldelse inden 72 timer. Der kan for eksempler, hvor nævnet har dispenseret, henvises til nævnets årsberetning for 2016, pkt. 7.5.1.

Frygt for repressalier er efter lovens forarbejder, jf. betænkning 751/1975 om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, side 37, 2. sp., ikke en gyldig grund til at undlade at foretage politianmeldelse uden unødigt ophold, nu inden 72 timer.

Ved lov nr. 140 af 28-02-2018⁴ blev fristen i offererstatningslovens § 10 ophævet i forhold til sager om voldtægt (§ 216), incest (§ 210), mere alvorlige sædelighedsforbrydelser over for børn (§§ 222-227 og § 225, jf. §§ 222-227) samt visse sædelighedsforbrydelser begået over for en person under 18 år (§§ 218-221 og § 225, jf. §§ 218-221).

Lovændringen vedrører alene 72-timersfristen, og det forudsættes fortsat at være en betingelse, at straffelovsovertrædelser politianmeldes. Fristen blev ophævet med virkning for skader forvoldt ved straffelovsovertrædelser begået efter den 01-04-2016.

Vedrørende plejepersonales mv. tilskadekomst i arbejdstiden henvises til pkt. 7.7.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 18-520-02123 Ansøger var i forbindelse med sit arbejde for CfA (Center for Afhængighed) blevet udsat for trusler. Hændelsen fandt sted i et udleveringsrum på en politistation, hvor en mandlig misbruger (skadevolder) angiveligt agerede truende over for ansøger. Skadevolder blev herefter smidt ud af politigården af en politimand, og ansøger blev efterfølgende eskorteret til sin bil. Ansøger oplyste sin arbejdsgiver om hændelsen, der blev anmeldt som en arbejdsskade. Hændelsen blev ikke anmeldt til politiet. Hændelsen blev ikke på noget tidspunkt efterforsket. På ansøgers foranledning sendte politiet ca. 6 måneder senere en kort bekræftelse af, at der havde været en hændelse i udleveringsrummet den pågældende dag.

Ansøger fremførte overfor nævnet, at fordi hændelsen var sket på en politistation, så anså ansøger forholdet som anmeldt. Nævnet meddelte afslag i sagen. Nævnet fandt, at der ikke var sket rettidigt anmeldelse i sagen. Nævnet lagde herved vægt på, at det ikke på baggrund af sagens oplysninger kunne lægges til grund, at politiet havde givet ansøger nogen berettiget forventning om, at forholdet var blevet anmeldt og ville blive efterforsket. Nævnet lagde slutteligt vægt på, at den omstændighed, at hændelsen var sket på en politistation, ikke i sig selv kunne medføre en berettiget forventning om, at forholdet var blevet anmeldt til politiet.

I den følgende sag blev nævnets afgørelse indbragt for domstolene og afgjort ved byrettens dom i 2020:

N.j.nr. 18-520-02391 Ansøger blev i december 2016 truet på livet af skadevolder. Ansøger kontaktede politiet samme dag, som hændelsen var sket. Politiet bad ham møde personligt op på politistationen for at anmelde hændelsen. Ansøgeren mødte ikke op, men kontaktede politiet telefonisk i starten af marts 2018, næsten et år og tre måneder efter hændelsen. Ansøgeren anmeldte hændelsen ultimo marts 2018.

⁴ Lov om ændring af straffeloven, lov om forældelse af fordringer, lov om erstatningsansvar og lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

Nævnet meddelte afslag på ansøgningen om godtgørelse og erstatning som følge af hændelsen under henvisning til bestemmelsen i offererstatningslovens § 10, da hændelsen ikke var anmeldt inden for 72 timer. Nævnet fandt desuden, at der uanset de lægelige oplysninger om ansøgers chok og psykiske gener efter hændelsen ikke var omstændigheder, der kunne begrunde en dispensation for overskridelsen af fristen.

Ansøger stævnedes nævnet, da ansøgeren mente, at henvendelsen til politiet på skadedatoen eller den telefoniske henvendelse, som skete et år og tre måneder senere, skulle betragtes som en anmeldelse. Byretten fandt, at hændelsen ikke var anmeldt ved den telefoniske henvendelse til politiet på skadedatoen eller ved den efterfølgende telefoniske henvendelse, men først ved den sidste henvendelse i slutningen af marts 2018. Byretten fandt desuden, at der ikke forelå hindringer eller andre omstændigheder, som efter nævnets praksis kunne begrunde en dispensation.

7.6.2 Manglende medvirken til politiets opklaring af sagen

Kravet i offererstatningslovens § 10, stk. 1, om politianmeldelse indebærer endvidere, at ansøgeren skal have medvirket efter evne i fornødent omfang til politiets opklaring af sagen. Bevidst fortielse af oplysninger eller lignende modvilje mod at medvirke til sagens opklaring medfører således som udgangspunkt, at der ikke kan tilkendes erstatning i henhold til offererstatningsloven. Se i den forbindelse årsberetningen for 2019, pkt. 7.6.2.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 18-520-02450 Ansøger søgte nævnet om erstatning som følge af en hændelse, hvor ansøger og skadevolder, der var klassekammerater, endte i tumult, som startede med en hård ordudveksling. Dette udviklede sig til, at ansøger og skadevolder skubbede til hinanden, hvorefter skadevolder sparkede ansøger i hovedet. Nævnet meddelte afslag efter offererstatningslovens § 10, idet nævnet fandt, at ansøgers mor – på vegne af ansøger – ikke i tilstrækkeligt omfang efter evne havde medvirket til politiets opklaring af sagen.

Nævnet lagde herved vægt på, at ansøgers mor havde oplyst til politiet, at hun ikke ønskede at skadevolder skulle straffes. Ansøgers mor ønskede i stedet, at der blev talt om uoverensstemmelsen, idet ansøger og skadevolder var klassekammerater. Politiet havde ikke indledt en efterforskning af hændelsen.

N.j.nr. 18-520-02036 Ansøger blev udsat for skud, hvorved han blev ramt i det ene lår med komplicerede skader til følge. Politiet standsede senere efterforskningen, idet yderligere efterforskning ikke efter politiets vurdering kunne føre til, at gerningsmændene kunne findes. Ansøger søgte derefter om godtgørelse og erstatning ved Erstatningsnævnet. Nævnet besluttede at afslå samtlige krav, jf. offererstatningslovens § 10, med henvisning til, at ansøger ikke i tilstrækkeligt omfang efter evne havde

medvirket til politiets opklaring af sagen. Nævnet lagde ved sin afgørelse vægt på, at ansøger afgav divergerende forklaringer både over for politiet og nævnet, herunder om centrale øjenvitner til hændelsen, hvorved muligheden for deres bidrag til sagens efterforskning og afklaring blev hindret.

7.6.3 Krav ikke gjort gældende i retten under straffesagen

Efter offererstatningslovens § 10, stk. 1, er det tillige en betingelse for at få erstatning fra staten, at ansøgeren under en eventuel straffesag mod skadevolderen har nedlagt påstand om erstatning eller taget forbehold herfor i retten.

Betingelsen om, at ansøgeren under en eventuel straffesag mod skadevolderen har nedlagt påstand om erstatning i retten, gælder, uanset at skadelidte efterfølgende anlægger en civil retssag om erstatning. Der henvises i den forbindelse til nævnets årsberetning for 2019, pkt. 7.6.3, for en gennemgang af nævnets praksis på området.

Østre Landsret afsagde den 10. august 2020 (UfR 2020.3455 Ø) dom i en sag om advokatansvar, hvor Erstatningsnævnet var adciteret. Sagen om advokatansvar var foranlediget af en afgørelse fra Erstatningsnævnet, hvor nævnet havde afslået en ansøgning om erstatning for medicinudgifter, tabt arbejdsfortjeneste og tab af erhvervsevne.

Efter offererstatningslovens § 10, stk. 1, 2. led, er erstatning i medfør af offererstatningsloven betinget af, at skadelidte under en eventuel straffesag mod skadevolderen nedlægger påstand om erstatning. Erstatningsnævnet har med henvisning til denne bestemmelse haft en mangeårig praksis om at stille krav om, at skadelidte under straffesagen skulle tage forbehold for erstatningskrav, der ikke kunne opgøres, inden straffesagens behandling i retten.

Erstatningsnævnet afslog i den konkrete sag den skadelidtes ansøgning om erstatning efter offererstatningslovens § 10, stk. 1, 2. led, med den begrundelse, at bistandsadvokaten ikke under straffesagens behandling i retten havde taget forbehold for senere fremsættelse af kravene.

Østre Landsret fandt, at Erstatningsnævnets praksis om at stille krav om forbehold for erstatning, der ikke kunne opgøres inden straffesagens behandling i retten, var uden hjemmel i offererstatningslovens § 10, stk. 1, 2. led, og at nævnet derfor var forpligtet til at behandle krav, som ikke kan opgøres på tidspunktet for straffesagen mod skadevolderen, selv om der ikke var taget forbehold for disse krav.

Erstatningsnævnet har ændret sin praksis i overensstemmelse med Østre Landsrets dom, således at manglende fremsættelse af et krav i retten under en straffesag, uden at der tages forbehold om senere at gøre kravet gældende, alene medfører, at kravet i henhold til offererstatningslovens § 10 ikke kan behandles for så vidt angår den del af kravet, der kunne opgøres på tidspunktet for straffesagens behandling.

Erstatningsnævnet har på den baggrund tilbudt skadelidte genoptagelse i de sager, som kunne identificeres i nævnets sagsbehandlingssystem, og hvor nævnet som følge af den tidligere praksis om forbehold har meddelt afslag på erstatning.

Derudover har nævnet har i en orientering på nævnets hjemmeside opfordret tidligere ansøgere til at anmode nævnet om at genoptage deres sag, hvis man er af den opfattelse, at nævnet tidligere har meddelt afslag på grund af den tidligere praksis i lyset af udfaldet i Østre Landsrets dom af 10. august 2020.

Endelig har nævnet oplyst, at en genoptagelse ikke i sig selv er ensbetydende med, at nævnet finder grundlag for at tilkende erstatning, men at det er en sikkerhed for, at nævnet tager stilling til sagen på ny i lyset af Østre Landsrets dom.

7.7 OFFERERSTATNINGSLOVENS §§ 1 OG 10 – PLEJEPERSONALES MV. TILSKADEKOMST I ARBEJDSSTIDEN

Plejepersonale, pædagoger, skolelærere og andre personalegrupper med særlige omsorgsfunktioner mv., der kommer til skade, fordi f.eks. en patient eller en elev opfører sig voldsomt, truende eller decideret voldeligt, udgør en særlig tilfældegruppe.

Såfremt der foreligger politianmeldelse i en sådan sag, danner politiets efterforskning og eventuelle afgørelse om påtaleundladelse, tiltalefrafald eller tiltale grundlaget for nævnets afgørelse om, hvorvidt der som forudsat i offererstatningslovens § 1 har været tale om en straffelovsovertrædelse. I de tilfælde, hvor der er rejst tiltale ved domstolene, følger nævnet naturligvis rettens afgørelse om, hvorvidt der har været tale om en straffelovsovertrædelse, ligesom nævnet efter offererstatningslovens § 11 a følger rettens eventuelle afgørelse om erstatning.

I praksis foretages der imidlertid ofte ikke politianmeldelse i sådanne sager, ligesom ansøgningen om erstatning ofte først indsendes til Erstatningsnævnet lang tid efter, at hændelsen har fundet sted. Erstatningsnævnet vil i så fald ved modtagelsen af en ansøgning om erstatning (i relevant omfang) anmode institutionens ledelse om en udtalelse vedrørende det præcise hændelsesforløb i forbindelse med den pågældende hændelse samt om en redegørelse for, hvorfor hændelsen ikke er politianmeldt. Nævnet vil endvidere indhente sagens akter fra Arbejdsmarkedets Erhvervssikring.

Nævnet vil herefter først og fremmest tage stilling til, hvorvidt der er grundlag for at dispensere fra kravet om (rettidig) anmeldelse til politiet i offererstatningslovens § 10, stk. 1, 1. led, og dernæst – hvis der er grundlag for at dispensere – tage stilling til, om forholdet kan anses for omfattet af offererstatningsloven i medfør af lovens § 1, det vil sige, om ansøgeren har pådraget sig en personskaade som følge af en straffelovsovertrædelse.

7.7.1 Offererstatningslovens § 10

Efter en praksisændring fra 2014, som blev underkendt af Højesteret i 2018 (U.2018.3697H), har Erstatningsnævnet igen en lempelig praksis for at meddele dispensation fra kravet om politianmeldelse i sager, hvor plejepersonale mv. udsættes for vold på deres arbejde.

Den lempelige praksis er i nævnets årsberetning for 2013, pkt. 7.2.2, beskrevet bl.a. således:

”Erstatningsnævnet dispenserer som regel fra kravet i offererstatningslovens § 10, om at episoden skal være politianmeldt inden 72 timer (for handlinger begået før 01-07-2011: ”uden unødigt ophold”, dvs. inden 24 timer). Nævnet følger hermed en henstilling fra Folketingets Retsudvalg i FT 1984-85, tillæg B, sp. 1355, i forbindelse med lovændringen i 1985, hvorved der indførtes retskrav på erstatning efter offererstatningsloven. Det hedder i henstillingen: ”[Retsudvalget] finder, at erstatningsnævnet i forbindelse med nævnets samlede vurdering af, om kravet om politianmeldelse i § 10 bør fraviges i de konkrete sager, som måtte blive forelagt for nævnet til afgørelse, bør være opmærksom på, at pædagogiske og behandlingsmæssige hensyn kan tale imod en politianmeldelse.”

Har ansøgeren, efter at være blevet opfordret til at indgive politianmeldelse, modsat sig dette eller i øvrigt ikke villet medvirke til sagens oplysning, vil der dog fortsat kunne meddeles ansøgeren afslag i henhold til offererstatningslovens § 10 eller dennes analogi.”

Det betyder, at nævnet for eksempel vil se bort fra kravet om politianmeldelse i sager, hvor ansatte på institutioner mv. er blevet udsat for vold af personer, som er anbragt på institutionen, og hvor den manglende politianmeldelse er begrundet i generelle pædagogiske eller behandlingsmæssige hensyn til beboerne på den pågældende institution, idet inddragelse af politi i sådanne episoder vil vanskeliggøre det fortsatte pædagogiske behandlingsarbejde med beboerne på institutionen. Nævnet vil således i praksis dispensere i denne type sager, medmindre den skadelidte ansatte efter at have været opfordret hertil direkte har modsat sig, at episoden anmeldes til politiet.

For en udførlig gennemgang af både nævnets tidligere og nuværende praksis samt en gennemgang af flere genoptagne sager på baggrund af Højesterets dom henvises til nævnets årsberetning for 2018, pkt. 7.6.1.

7.7.2 Offererstatningslovens § 1

Hvis nævnet finder grundlag for at dispensere fra kravet om (rettidig) politianmeldelse, skal nævnet herefter vurdere, om forholdet kan anses for omfattet af offererstatningsloven, dvs. om ansøgeren har pådraget sig en personskade som følge af en straffelovsovertrædelse.

Det kan imidlertid være en vanskelig vurdering at foretage i disse sager. Det skyldes, at manglende politianmeldelse af et hændelsesforløb selvsagt også betyder, at der ikke foretages politimæssig efterforskning, herunder afhøring af relevante personer/vidner. Da nævnet ofte først modtager en ansøgning om erstatning et godt stykke tid efter, at hændelsen har fundet sted, kan det endvidere være vanskeligt at få en brugbar udtalelse fra ledelsen eller andre om det præcise hændelsesforløb. Der kan således være sket udskiftninger blandt personalet, der medfører, at ingen kender nærmere til sagen, ligesom manglende optegnelser af hændelsen hos arbejdsgiveren fra ansøgeren eller andre kan gøre det vanskeligt for institutionen at komme det nærmere. Grundet manglende politianmeldelse vil der endvidere ofte ikke foreligge en forklaring om episoden

fra den udpegede skadevolder, herunder om hvordan den pågældende stiller sig i forhold til at skulle have begået en straffelovsovertrædelse. Det betyder, at Erstatningsnævnet i disse sager ofte kun har ansøgerens egen forklaring om hændelsen som afgørelsesgrundlag.

Dette kan være medvirkende til, at Erstatningsnævnet ikke med tilstrækkelig sikkerhed vil kunne anse skadevolders adfærd for en straffelovsovertrædelse, hvorefter skadelidtes tilskadekomst ikke kan anses for omfattet af offererstatningsloven. Er en ansøgning om erstatning indgivet lang tid efter den episode, der har udløst erstatningskravet, og understøttes ansøgerens beskrivelse af episoden ikke af optegnelser eller notater, der er gjort umiddelbart efter eller i forbindelse med denne, kan nævnet således normalt ikke anse det for godtgjort, at ansøgeren har været udsat for en straffelovsovertrædelse.

Kun hvor der er tale om en konkret hændelse, der udgør en overtrædelse af straffeloven fra f.eks. patientens/elevens side, kan tilskadekomsten dækkes efter offererstatningsloven. Det indebærer, at den strafbare handling skal være af en vis kvalificeret art, at handlingen skal være retsstridig, og at der skal foreligge fornødent forsæt.

Som omtalt i årsberetningen for 2017 fandt Højesteret ved dom af 19-10-2017 (U.2018.491H), at en hændelse på et bosted for personer med autisme, hvor en ansat blev ramt af et slag fra en beboer, som var svært mentalt retarderet og derfor omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, om utilregnelige personer, udgjorde et forsætligt legemsangreb omfattet af straffelovens § 119, idet en normal gerningsperson under i øvrigt samme omstændigheder ville blive anset for at have begået en forsætlig overtrædelse af bestemmelsen.

Hændelsen var dermed omfattet af offererstatningslovens § 1, stk. 1, og Erstatningsnævnet havde ikke været berettiget til at afvise anmodningen om erstatning med henvisning til, at der ikke var sket en straffelovsovertrædelse.

Højesteret udtalte i den forbindelse, at ved vurderingen af, om en utilregnelig person har handlet forsætligt, kan der ikke lægges vægt på den pågældendes manglende forståelse eller manglende målbevidsthed. Der foreligger det nødvendige strafferetlige forsæt, når den objektive gerning klart bærer præg af at høre til dem, der tilregnes en normal gerningsperson som forsætlig. Se i den forbindelse årsberetningen for 2019, pkt. 7.7.2.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 18-520-01980 Ansøger var på arbejde som portør på et sygehus, hvor hun blev tilkaldt til en stue, hvor skadevolder var indlagt som patient. Da ansøger ankom til stuen, var flere af ansøgers kolleger i gang med at fastholde skadevolder. Skadevolders adfærd var aggressiv, hvorfor ansøger forsøgte at fastholde skadevolders ben. Skadevolder vred sig herefter fri af ansøgers greb og ramte i denne forbindelse ansøger i nakken med sin fod.

Hændelsen blev anmeldt til politiet, og efter afhøring af skadevolder og vidner opgav anklagemyndigheden sigtelsen, idet man ikke forventede, at en domsstol ville finde skadevolder skyldig i vold. Politiet lagde herved vægt på blandt andet, at det ikke med sikkerhed kunne lægges til grund, at skadevolder sparkede ansøger med vilje, da han forsøgte at komme fri.

Nævnet meddelte afslag på erstatning, idet der var tale om en fastholdelsituation. Nævnet fandt, at det ikke med sikkerhed kunne fastslås, at der var tale om forsæt til vold. Det var derfor ikke godtgjort, at der var begået en straffelovsovertrædelse. Nævnet vurderede i denne forbindelse, at politiets vurdering af forsættet ikke var oplagt forkert, og at der derfor ikke var grundlag for at afvige fra politiets vurdering vedrørende skadevolders forsæt.

7.8 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 11 A – RETSKRAV

Efter offererstatningslovens § 11 a, stk. 1, betaler nævnet erstatning i overensstemmelse med en eventuel dom om erstatningsspørgsmålet. Efter § 11 a, stk. 2, gælder dette dog ikke, hvis skadevolderen har anerkendt ansøgerens erstatningskrav, og kravet derfor ikke er prøvet af retten.

Offererstatningslovens § 11 a har stor praktisk betydning for nævnet. Reglen i stk. 1 er medvirkende til, at nævnet kan afgøre et stort antal sager umiddelbart i forbindelse med modtagelsen, hvorimod reglen i stk. 2 medfører, at nævnet i andre sager må foretage en selvstændig sagsbehandling, selv om erstatningsspørgsmålet har været bragt frem under straffesagen.

I nogle tilfælde forholder retten sig materielt til et fremsat krav, selv om kravet er anerkendt størrelsesmæssigt af skadevolder. I sådanne sager vil nævnet som udgangspunkt behandle kravet som et retskrav.

Efter offererstatningslovens § 11 a, stk. 3, kan nævnet uanset reglen i offererstatningslovens § 11 a, stk. 1, tilkende en ansøger en højere erstatning end fastsat ved dommen, hvis omstændighederne taler for det. Denne bestemmelse er dog sjældent brugt. Se f.eks. årsberetningen for 2003, pkt. 7.5, årsberetningen for 2013, pkt. 7.6 og årsberetningen for 2018, pkt. 7.7.

7.9 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 11 C – STRAFFESAGEN AFSLUTTET

Efter § 11 c, stk. 1, træffer nævnet ikke afgørelse, før straffesagen mod skadevolderen er afgjort ved endelig dom, eller efterforskningen er indstillet. Nævnets afgørelse udsættes endvidere med henblik på at konstatere, om skaden dækkes fra anden side, jf. § 7, stk. 1.

Nævnet kan efter § 11 c, stk. 2, træffe afgørelse, uanset at betingelserne i stk. 1 ikke er opfyldt, hvis forholdene taler for det. Bestemmelsen i § 11 c, stk. 2, blev indsat i offererstatningsloven ved lov nr. 486 af 30-04-2019.

Bestemmelsen er en videreførelse af forretningsordenen for Erstatningsnævnet, jf. § 10 i bekendtgørelse nr. 824 fra 2013, idet der i lovforarbejderne imidlertid forudsættes en udvidelse af praksis knyttet til § 11 c, stk. 2.

Det forudsættes således, at Erstatningsnævnet herefter i videre omfang vil anvende muligheden for at træffe afgørelse om erstatning og godtgørelse, selv om straffesagen mod skadevolderen ikke er afgjort ved endelig dom, når hensynet til offeret taler herfor. Det kan eksempelvis være tilfældet i sager, hvor lovovertrædelsen er begået af flere gerningsmænd, og hvor straffesagen mod en eller flere af gerningsmændene er endeligt afgjort, men hvor sagen mod en eller flere af de øvrige gerningsmænd endnu ikke er afgjort. Der kan endvidere være tale om tilfælde, hvor gerningsmanden er dømt i 1. instans og alene har anket udmålingen af straffen, således at skyldsspørgsmålet er endeligt afgjort. Det forudsættes i øvrigt, at nævnets hidtidige praksis videreføres, hvorefter der også kan træffes afgørelse i sager, hvor gerningsmanden ikke kan findes, og der er tale om en meget alvorlig lovovertrædelse, typisk drab, hvor der af hensyn til de efterladte kan være et særligt behov for at tage stilling til erstatningskrav som for eksempel begravelsesudgifter.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 19-520-05676 Ansøger blev den 19-05-2019 udsat for et overfald af fire skadevoldere. Ved byretten blev tre af skadevolderne dømt for overtrædelse af straffelovens § 245, stk. 1. Den fjerde skadevolder blev dømt for at have medvirket til udøvelsen af volden. Den fjerde skadevolder ankede som den eneste af skadevolderne dommen til landsretten.

Erstatningsnævnet modtog herefter ansøgning om erstatning fra ansøgeren, inden der forelå endelig dom fra landsretten vedrørende den fjerde skadevolder. Nævnet besluttede i medfør af offererstatningsloven § 11 c, stk. 2, at behandle ansøgningen, selvom straffesagen mod alle skadevolderne ikke var afgjort ved endelig dom.

Nævnet lagde ved sin afgørelse vægt på forarbejderne til lov nr. 486 af 30-04-2019, hvorefter nævnet i videre omfang end tidligere bør behandle ansøgerens krav, selvom straffesagen mod alle skadevolderne ikke er afgjort ved endelig dom, herunder eksempelvis når lovovertrædelsen er begået af flere skadevoldere, og hvor straffesagen mod en eller flere af skadevolderne er endeligt afgjort. Nævnet lagde desuden vægt på, at der ikke i øvrigt var omstændigheder i sagen, som talte for at afvente landsrettens dom vedrørende den fjerde skadevolder.

N.j.nr. 20-520-07661 Ansøger blev den 16-11-2019 udsat for et overfald af fem skadevoldere. Ved byretten blev tre af skadevolderne dømt for

overtrædelse af straffelovens § 244, én skadevolder blev dømt efter straffelovens § 245, stk. 1 og én skadevolder blev dømt for overtrædelse af straffelovens § 246, jf. § 245, stk. 1. Den femte og sidstnævnte skadevolder, som blev dømt for den groveste vold, ankede som den eneste af skadevolderne dommen til landsretten. Erstatningsnævnet modtog herefter ansøgning om erstatning fra ansøgeren, inden der forelå endelig dom fra landsretten vedrørende den femte skadevolder.

Nævnet besluttede i medfør af offererstatningslovens § 11 c, stk. 1, ikke at behandle ansøgningen, idet straffesagen mod alle skadevolderne ikke var afgjort ved endelig dom.

Nævnet lagde ved sin afgørelse vægt på, at den femte skadevolder, som havde anket byrettens dom med påstand om frifindelse, i byretten var fundet skyldig i den groveste vold mod ansøger i form af spark med sikkerhedssko, som efter byrettens dom havde påført ansøger alvorlige skader. Under hensyntagen til, at de øvrige skadevoldere, som ikke havde anket byrettens dom, ikke var fundet skyldige i at have udøvet grov vold mod ansøger, fandt nævnet, at der ikke forelå særlige forhold i ansøgers sag, der kunne begrunde, at nævnet kunne behandle sagen, uanset at straffesagen ikke var afsluttet ved endelig dom for alle de tiltaltes vedkommende jf. offererstatningslovens § 11 c, stk. 2.

7.10 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 13 – 2-ÅRSFRISTEN

Erstatningsnævnet kan, efter offererstatningslovens § 13, stk. 1, ikke behandle en ansøgning, der er indgivet over 2 år efter, at lovovertrædelsen er begået, medmindre der foreligger særlige grunde. Hvis der er afsagt dom i sagen, regnes fristen, fra straffedommen var endelig. Hvis politiet har efterforsket sagen, uden at der efterfølgende er rejst straffesag, regnes fristen fra tidspunktet for politiets afgørelse om indstilling af efterforskningen, jf. stk. 2.

Som omtalt i årsberetningen for 2017 blev det ved Højesterets dom af 19-10-2017 (U.2018.491H) fastslået, at erstatningskrav i anledning af strafbart forhold, der rettes mod staten efter offererstatningsloven, ikke er omfattet af forældelsesreglerne i forældelsesloven men derimod er reguleret af offererstatningslovens § 13. De almindelige formueretlige forældelsesregler og herunder 1-årsfristen i forældelseslovens § 21 finder derfor ikke anvendelse i forhold til erstatningskrav efter offererstatningsloven.

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 13, stk. 2, er reelt en kodificering af Erstatningsnævnets mangeårige praksis. Der henvises i den forbindelse til tidligere årsberetninger, f.eks. årsberetningen for 2010, pkt. 7.7 samt årsberetning for 2016, pkt. 7.8.

Offererstatningslovens § 13, stk. 3, blev ændret ved lov nr. 486 af 30. april 2019 om ændring af lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

Bestemmelsen har nu følgende ordlyd:

"Stk. 3. Hvis nævnet har truffet endelig afgørelse om erstatning eller godtgørelse, kan nævnet ikke behandle yderligere krav fra samme ansøger vedrørende samme lovovertrædelse, hvis det nye krav fremsættes, mere end 2 år efter at nævnet har truffet endelig afgørelse. Hvis ansøgeren først senere indså eller burde indse eksistensen af det nye krav, regnes fristen i 1. pkt. fra dette tidspunkt. Hvis nævnet anmoder om dokumentation for et fremsat krav og dokumentation ikke er fremsendt senest 2 år efter nævnets endelige afgørelse, kan nævnet ikke behandle kravet. 1.-3. pkt. kan fraviges, hvis der foreligger særlige grunde."

Lovændringen trådte i kraft den 1. maj 2019 og gælder for alle afgørelser, der træffes fra og med den 1. maj 2019, uanset hvornår ansøgningen er indgivet.

Ifølge bemærkningerne til ændringsloven var der behov for en ny formulering af bestemmelsen for at sikre en mere rimelig og klar retsstilling til gavn for ofrene, idet formuleringen af den hidtidige bestemmelse og bemærkninger gav anledning til tvivl om bestemmelsens anvendelsesområde. Samtidig kunne det virke uforståeligt for et offer, at vedkommende kunne blive afskåret fra at fremsætte yderligere krav om erstatning eller godtgørelse, så længe en offererstatningssag verserede ved Erstatningsnævnet.

Ved endelig afgørelse forstås efter bemærkningerne det tidspunkt, hvor Erstatningsnævnet har behandlet og truffet afgørelse om samtlige krav fremsat af ansøgeren vedrørende samme lovovertrædelse, og hvor der således efter nævnets afgørelse ikke længere verserer en sag ved nævnet.

Videre fremgår det af bemærkningerne, at så længe sagen verserer ved Erstatningsnævnet, og der ikke er truffet endelig afgørelse om samtlige fremsatte krav vedrørende samme lovovertrædelse, vil ansøgeren kunne fremsætte yderligere krav i sagen. Det gælder, uanset hvor længe sagen er under behandling.

Ved den nye formulering fastslås det endvidere, at hvis nævnet har anmodet om dokumentation for et fremsat krav, og dokumentation ikke er fremsendt senest 2 år efter nævnets endelige afgørelse, kan nævnet ikke behandle kravet.

Det er i bemærkningerne til ændringsloven forudsat, at nævnet fremover i sine afgørelser vejleder ansøgeren om, hvilke frister der gælder for fremsættelse af eventuelle yderligere krav om erstatning og godtgørelse vedrørende samme lovovertrædelse. Samtidig er det forudsat, at nævnet i sin endelige afgørelse vil gøre ansøgeren opmærksom på de krav, hvor nævnet ikke har tilkendt erstatning eller godtgørelse som følge af manglende dokumentation, og hvor nævnets anmodning om (yderligere) dokumentation ikke er fulgt af ansøgeren. Nævnet bør i disse tilfælde oplyse, at nævnet kan behandle det/de pågældende krav, hvis ansøgeren inden for 2 år efter afgørelsen indsender dokumentation herfor.

Nævnet har efter ikrafttræden af ændringsloven i overensstemmelse med lovbemærkningerne udvidet sin vejledningspraksis i forbindelse med nævnets endelige afgørelse, som afslutter sagen. Se i den forbindelse nævnets årsberetning for 2019 pkt. 7.10.

Der er i 2020 blevet afsagt tre domme, som angår prøvelse af nævnets afgørelser vedrørende den dagældende § 13, stk. 3, i offererstatningsloven. To af disse domme er blevet anket til Højesteret og er ikke endeligt afgjort i beretningsåret. Den tredje dom vedrører følgende sag:

N.j.nr. 18-520-00173 Ansøger blev i september 2013 nikket en skalle, hvorved han kom til skade og blev sygemeldt i en længere periode. Ansøger ansøgte om blandt andet godtgørelse for svie og smerte og erstatning for tabt arbejdsfortjeneste. I juni 2015 tilkendte nævnet godtgørelse for svie og smerte frem til maj 2014. I januar 2017 meddelte nævnet afslag på ansøgningen om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste for perioden fra hændelsen og frem til maj 2014. Afslaget var begrundet i, at der ikke var lidt et tab. I marts 2017 fremsatte ansøger krav om yderligere godtgørelse for svie og smerte for perioden fra maj 2014 og frem. I september 2017 fremsatte ansøger krav om erstatning for tabt arbejdsfortjeneste for perioden fra maj 2014 og frem. I november 2018 meddelte nævnet afslag på yderligere godtgørelse for svie og smerte samt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste fra maj 2014 og frem. Afslaget var begrundet i, at kravene var fremsat mere end to år efter, at ansøger indså eller burde have indset eksistensen af sine krav. Kravet på godtgørelse for svie og smerte var fremsat to år og 10 måneder efter, at ansøger burde være bekendt med sit krav. Kravet på erstatning for tabt arbejdsfortjeneste var fremsat tre år og fire måneder efter, at ansøger burde være bekendt med sit krav.

Ansøger fastholdt sine krav og indbragte nævnets afgørelse for domstolene. Retten frifandt nævnet under henvisning til den dagældende offererstatningslovs § 13, stk. 3. Efter denne bestemmelse skulle yderligere krav i en sag, hvor der tidligere var fremsat krav over for nævnet, fremsættes senest to år efter, at ansøgeren var blevet klar over, at der bestod et yderligere krav. Da denne frist ikke var overholdt vedrørende begge erstatningsposter, var kravene forældede. Retten henviste i præmisserne endvidere til selve formålet med en ændring af offererstatningslovens § 13, stk. 3, hvilket er nærmere beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget.

Som nævnt ovenfor trådte lovændringen i kraft den 1. maj 2019.

7.11 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 14, STK. 1 – SAGENS OPLYSNING FOR NÆVNET

Bestemmelsen i offererstatningslovens § 14 regulerer sammen med blandt andet nævnets forretningsorden⁵ behandlingen i nævnet af ansøgninger i henhold til offererstatningsloven.

⁵ Bekendtgørelse nr. 824 af 26-06-2013.

Efter § 14, stk. 1, kan nævnet opfordre ansøgeren til at medvirke til sagens oplysning, herunder ved personligt fremmøde for nævnet, ved i tilfælde af personskade at lade sig undersøge af en læge og om fornødent, eventuelt ved indlæggelse, at lade sig undergive observation og behandling.

Nævnet kan endvidere afkræve andre, der har kendskab til forholdene, oplysninger, der må anses for nødvendige. Nævnet kan herunder indhente sygehusjournaler eller udskrifter heraf.

Ved Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9190 af 17-04-2012 om indsendelse af sager til Erstatningsnævnet mv., pkt. 7, er det blandt andet præciseret, at nævnet i sager, hvor der undtagelsesvis kan være behov for yderligere oplysninger, er berettiget til at rette henvendelse til vedkommende politidirektør med henblik på, at der til brug for nævnets behandling af erstatningsspørgsmålet foretages yderligere undersøgelser i sagen, uanset at politiets efterforskning i sagen er afsluttet.

Nævnet vurderer i det enkelte tilfælde, om en sag er tilstrækkeligt oplyst gennem politiets dokumenter, eller om der f.eks. er behov for, at nævnet – eller nævnets sekretariat – indhenter og gennemser eventuelt yderligere materiale i form af lydbånd, videobånd eller lignende. Det vil endvidere efter omstændighederne blive overvejet, om nævnet skal bede politiet om at foretage yderligere undersøgelser i sagen.

7.12 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 15, STK. 2 – ADVOKATUDGIFTER MV.

Efter offererstatningslovens § 15, stk. 2, kan nævnet i særlige tilfælde bestemme, at ansøgeren helt eller delvist skal have dækket udgifter, som den pågældende har afholdt i anledning af sagens behandling ved nævnet.

Erstatning for udgifter til advokatbistand fastsættes efter praksis i forhold til den tilkendte erstatning og svarer ca. til et halvt proceduresalær baseret på landsretternes vejledende satser pr. 01-01-2009 (senest revideret i juni 2018) for fastsættelse af et passende beløb til dækning af udgifter til advokatbistand i proceduresager. I særlige tilfælde fastsættes erstatningen i forhold til anvendt tidsforbrug. I de tilfælde, hvor advokaten har været beskikket som bistandsadvokat for ansøgeren, erstatter nævnet dog alene eventuelle merudgifter, der med rimelighed er påløbet efter sagens afslutning i retten.

Det bemærkes i den forbindelse, at bistandsadvokatens opgaver er beskrevet blandt andet i betænkning 1102/1987 om forurettedes stilling i voldtægts- og voldssager, side 42. Heraf fremgår følgende: "At bistå ved opgørelse af den forurettedes erstatningskrav og eventuelt søge erstatning betalt af det offentlige via Erstatningsnævnet."

Vedrørende nævnets praksis se endvidere årsberetningen for 2013, pkt. 7.9.

7.13 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 17 – REGRES

I det omfang Erstatningsnævnet yder erstatning, indtræder staten i skadelidtes krav mod skadevolderen. Afgørelser om regres træffes af politiet i den politikreds, som har udbetalt erstatningen. Hvis Erstatningsnævnet tilkender erstatning, og der er kendt skadevolder, vil nævnet sædvanligvis fremkomme med en vejledende udtalelse om regres.

Som beskrevet ovenfor i afsnit 4 træffes afgørelser om regres mod skadevolderen med virkning fra 1. januar 2021 af Civilstyrelsen.

Såfremt der foreligger et tvangsfuldbyrdesgrundlag, jf. retsplejelovens § 478, kan kravet inddrives efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved inddrivelse af skatter og afgifter m.v. og ved indeholdelse i pågældendes indtægter efter reglerne for inddrivelse af personlige skatter i kildeskatteloven. Denne regel blev indsat i loven i 2006.

7.14 OFFERERSTATNINGSLOVENS § 18 – TILBAGEBETALING TIL NÆVNET

Har ansøgeren givet urigtige oplysninger eller fortiet omstændigheder af betydning for erstatningen, kan beløb, som er modtaget med urette, kræves tilbagebetalt. Efter stk. 2 i bestemmelsen kan tilbagebetaling endvidere kræves, i det omfang skaden senere godtgøres af skadevolderen eller dækkes af forsikringsydelser eller andre ydelser, der har karakter af virkelig skadeserstatning. For nævnets praksis, se f.eks. årsberetningen for 2012, pkt. 7.10.

7.15 ERSTATNINGSANSVARSLOVENS § 1 - PERSONSKADEERSTATNING

7.15.1 *Helbredelsesudgifter*

Nævnet kan i medfør af erstatningsansvarslovens § 1 tilkende erstatning for helbredelsesudgifter, såfremt der er tale om udgifter til nødvendig og rimelig behandling, der har til formål at få skadelidte helbredt, eller som står i forbindelse med skadelidtes helbredelse.

Behandlingen skal være almindelig anerkendt og lægehenvist, f.eks. psykologbehandling og fysioterapi. Endvidere er nødvendig tandlægebehandling omfattet. Endelig tilkendes erstatning for udgifter i forbindelse med transport til og fra behandlingen.

For så vidt angår udgifter til behandling på privathospital el.lign. henvises der til nævnets årsberetning for 2005, pkt. 7.10.1.

For børn og unge kan det have en afgørende betydning for bedring af helbredstilstanden, at den pågældendes mor eller far kan være til stede på hospitalet eller deltage i en genoptræning. I sådanne særlige tilfælde kan vedkommendes indtægtstab dækkes helt eller delvis i medfør af erstatningsansvarslovens § 1, stk. 1.

Nævnet har i en ny sag fra 2020 haft anledning til at vurdere et grænsetilfælde i forhold til, i hvilke tilfælde der kan tilkendes erstatning for helbredelsesudgifter, og hvilke former for behandling der er omfattet af bestemmelsen.

N.j.nr. 19-520-04458 Ansøger, der var italiensk statsborger, var udsat for grov vold og voldtægt i Danmark, hvorved hun blandt andet fik brud på næsen og venstre øjenhule. Ansøger rejste efter hændelsen tilbage til Italien, hvor hun havde fast bopæl. Ansøger fik ca. 1 år efter hændelsen foretaget en ansigtsoperation i Grækenland, hvorefter ansøger fremsatte krav om erstatning for udgifter til ansigtsoperationen over for nævnet. Nævnet besluttede at tilkende erstatning for udgifter til ansigtsoperationen. Nævnet lagde vægt på, at der i sagen var fremsendt lægelig dokumentation for, at operationen havde til formål at genoprette såvel funktionelle som kosmetiske gener i ansigtet, som ansøger pådrog sig ved hændelsen. Nævnet lagde endvidere vægt på, at operationen kunne anses for at have helbredende og nødvendig karakter samt at prisen for operationen blev vurderet rimelig henset til behandlingens omfang og karakter. Nævnet lagde endeligt vægt på, at der i den konkrete situation kunne ske en undtagelse til udgangspunktet om, at behandling skal foretages gennem det gratis offentlige danske sundhedssystem, idet ansøger var udlænding, havde fast bopæl i Italien og var hjemrejst, inden operationen kunne foretages.

7.15.2 "Andet tab"

I medfør af erstatningsansvarslovens § 1 kan der endvidere efter omstændighederne tilkendes erstatning for "andet tab", som skadelidte måtte have lidt som følge af tilskadekomsten.

Der kan således f.eks. tilkendes erstatning for forlængelse af uddannelse eller tab af skoleår. Det er normalt en forudsætning herfor, at det ved lægeerklæring samt erklæring fra uddannelsesstedet dokumenteres, at det er følgerne efter straffelovsovertrædelsen, der er årsag til forsinkelsen i ansøgers uddannelsesforløb.

I nævnets tidligere årsberetninger er refereret flere afgørelser vedrørende erstatning for tab af skoleår/forlængelse af uddannelse, jf. f.eks. årsberetningen for 2001, pkt. 6.10.

Nævnet besluttede i 2012 at regulere niveauet for erstatning, således at der fremover tilkendes 30.000 kr. for tab af et halvt skoleår og 60.000 kr. for tab af et helt skoleår.

Nævnet har i 2020 igen besluttet at regulere niveauet for erstatning, således at der fremover tilkendes 35.000 kr. for tab af et halvt skoleår og 70.000 kr. for tab af et helt skoleår.

Som andet tab er der endvidere efter en konkret vurdering mulighed for at tilkende erstatning for skadelidtes udgifter til ophold på krisecenter eller lignende.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 18-520-00473 Ansøger blev i 2018 tilkendt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste for indkomstårene 2009-2015. Forsinkelsen beroede primært på, at Erstatningsnævnet oprindeligt afviste at anerkende hændelsen efter offererstatningsloven, hvorfor sagen blev prøvet først i byretten og efterfølgende i landsretten. Ansøger ansøgte efterfølgende Skattestyrelsen om skattemæssig tilbagefordeling af den tabte arbejdsfortjeneste og blev i den forbindelse pålagt en renteudgift, som han søgte erstatning for ved Erstatningsnævnet. Nævnet afslog kravet, idet nævnet fandt, at der ikke i erstatningsansvarsloven er hjemmel til at dække et sådant krav. Nævnet lagde i den forbindelse vægt på, at kravet ikke kunne henføres under "andet tab" i erstatningsansvarslovens § 1, da der ikke var tale om en udgift, der havde til formål at sikre eller forbedre skadelidtes funktions-evne. Nævnet lagde herudover vægt på, at erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter erstatningsansvarslovens § 2 tilkendes som forskellen mellem den bruttoindtægt, skadelidte ville have haft, hvis hændelsen ikke var sket, og den bruttoindtægt, som skadelidte havde i uarbejdsdygtighedsperioden, uden hensyntagen til de efterfølgende skattemæssige forhold.

7.16 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 1 A – FREMTIDIGE HELBREDELSesUDGIFTER

Det følger af erstatningsansvarslovens § 1 a, at erstatning for fremtidige helbredelsesudgifter og andet fremtidigt tab som følge af skaden fastsættes til et kapitalbeløb, som højst kan udgøre den forventede gennemsnitlige årlige udgift ganget med 10.

7.17 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 2 – TABT ARBEJDSFORTJENESTE

Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste fastsættes for tiden fra skadens indtræden eller fra det tidspunkt, hvor skadelidte har et indkomsttab, og indtil skadelidte kan begynde at arbejde igen.

Efter forarbejderne til bestemmelsen sigtes der med udtrykket "begynde at arbejde igen" til, at skadelidte skal kunne begynde at arbejde i væsentligt samme omfang som tidligere. For praksis herom se f.eks. nævnets årsberetning for 2013 og 2016.

Såfremt skadelidte vil lide et erhvervsevnetab på 15 % eller derover, ydes erstatning indtil det tidspunkt, hvor det er muligt midlertidigt eller endeligt at skønne over skadelidtes fremtidige erhvervsevne.

Det følger af bestemmelsens stk. 2, at der i erstatningen fradages blandt andet løn under sygdom, dagpenge fra arbejdsgiver eller kommunen samt forsikringsydelse, der har karakter af en virkelig skadeserstatning.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 18-520-00473 Ansøger blev i 2018 tilkendt erstatning for tabt arbejdsfortjeneste for indkomstårene 2009-2015. Forsinkelsen beroede primært på, at Erstatningsnævnet oprindeligt afviste at anerkende hændelsen efter offererstatningsloven, hvorfor sagen blev prøvet først i byretten og efterfølgende i landsretten. Ansøger ansøgte efterfølgende Skattestyrelsen om skattemæssig tilbagefordeling af den tabte arbejdsfortjeneste og blev i den forbindelse pålagt en renteudgift, som han søgte erstatning for ved Erstatningsnævnet. Nævnet afslog kravet, idet nævnet fandt, at der ikke i erstatningsansvarsloven er hjemmel til at dække et sådant krav. Nævnet lagde i den forbindelse vægt på, at kravet ikke kunne henføres under "andet tab" i erstatningsansvarslovens § 1, da der ikke var tale om en udgift, der havde til formål at sikre eller forbedre skadelidtes funktions-evne. Nævnet lagde herudover vægt på, at erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter erstatningsansvarslovens § 2 tilkendes som forskellen mellem den bruttoindtægt, skadelidte ville have haft, hvis hændelsen ikke var sket, og den bruttoindtægt, som skadelidte havde i uarbejdsdygtighedsperioden, uden hensyntagen til de efterfølgende skattemæssige forhold.

7.18 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 3 – SVIE OG SMERTE

Efter erstatningsansvarslovens § 3, 1. pkt., tilkendes godtgørelse for svie og smerte for hver dag, den skadelidte har været syg og undergivet behandling. Efter bestemmelsens 3. pkt. kan godtgørelsen ikke overstige 50.000 kr. Beløbet reguleres årligt efter lovens § 15, stk. 1, 1. pkt., og udgjorde i 2020 80.000 kr.

Efter praksis må erstatningsansvarslovens § 3 forstås således, at godtgørelsen ophører, når der er grundlag for at skønne over den endelige méngrad, og dette rent faktisk sker, enten foreløbigt eller endeligt. På det tidspunkt, hvor méngraden er fastsat, træder kravet på mén godtgørelse i stedet for kravet på godtgørelse for svie og smerte.

I medfør af erstatningsansvarslovens § 3, 2. pkt., kan der i særlige tilfælde ydes godtgørelse for svie og smerte, selv om skadelidte ikke har været syg. Se i den forbindelse årsberetningen for 2019, pkt. 7.18.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 19-520-03700 En 15-årig ansøger blev overfaldet af flere skadevoldere, som udsatte ham for slag, spark og knivstik. Den kendte skadevolder i sagen blev dømt for forsøg på manddrab og idømt 4 års fængsel. Ansøger søgte i den forbindelse godtgørelse for svie og smerte i perioden fra den 09-12-2017 til den 01-05-2018.

Nævnet besluttede at tilkende godtgørelse for svie og smerte som ansøgt og lagde vægt på, at ansøgeren havde været sengeliggende i de første 3 måneder, hvor han modtog sårbehandling og anden genoptræning, ligesom han efterfølgende modtog hjemmeundervisning. Hjemmeundervisningen skyldtes, at ansøger var meget psykisk påvirket af hændelsen og derfor ikke turde forlade hjemmet af frygt for at møde skadevolderne. Nævnets afgørelse blev truffet dels i medfør af erstatningsansvarslovens § 3,

1. pkt. og dels i medfør af erstatningsansvarslovens § 3, 2. pkt., hvorefter der i særlige tilfælde ydes godtgørelse for svie og smerte, selvom skadelidte ikke er syg.

N.j.nr. 18-520-01515 Ansøger og tre andre familiemedlemmer blev udsat for et røveri i deres hjem af ukendte gerningsmænd. Ansøger var sygemeldt i 14 dage efter røveriet, hvorefter hun fortsatte arbejde og studie. Ansøger var løbende i behandling ved en psykolog de første måneder efter hændelsen.

Nævnet skulle derfor tage stilling til, om der i sagen var grundlag for at tilkende godtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 3, 2. pkt. ud over de 14 dage, hvor ansøger var sygemeldt. Nævnet besluttede at give afslag på svie og smerte ud over de 14 dage, hvor ansøger var sygemeldt. Der blev lagt vægt på, at ansøger havde haft længere perioder uden behandling ved en psykolog, og at de psykiske gener først blev beskrevet i ansøgers lægejournal flere år efter hændelsen.

Nævnet har som følge af Retten i Roskildes dom af 9. januar 2020 genoptaget **n.j.nr. 13-520-02629**, som blev offentliggjort i nævnets årsberetning for 2015. Sagen har i den forbindelse fået nyt **n.j.nr. 20-520-06557**. Sagen vedrørte muligheden for genoptagelse efter erstatningsansvarslovens § 11, stk. 3, i en situation, hvor der blev fremsat krav om yderligere godtgørelse for svie og smerte efter, at der tidligere var truffet afgørelse om at tilkende ansøger godtgørelse for varigt mén.

N.j.nr. 20-520-06557 Ansøger blev i 2003 som frivillig vagt ved en fest udsat for et overfald, hvorved han blandt andet pådrog sig en skade på sit ene knæ. Nævnet tilkendte i 2004 og 2005 ansøger godtgørelse for den svie og smerte, der blev påført ansøger som følge af overfaldet svarende til en periode på ca. 2 måneder. I 2005 traf Arbejdsskadestyrelsen (nu Arbejdsmarkedets Erhvervssikring) afgørelse om, at ansøger som følge af overfaldet havde pådraget sig et varigt mén på 12 %. Afgørelsen blev fastholdt i 2007. Ansøger var i en årrække herefter fortsat aktiv på arbejdsmarkedet, men i årene 2011-2012 blev ansøgers gener i form af smerter i knæet så store, at han blev sygemeldt fra sit job og efterfølgende opsagt ved udgangen af 2012. På baggrund af den uforudsete ændring i ansøgerens helbredsmæssige tilstand blev arbejdsskadesagen genoptaget, og det blev konstateret, at hans méngrad som følge af overfaldet var blevet forværret, hvorefter méngraden ved afgørelse af 17. september 2015 fra Ankestyrelsen blev forhøjet til 45 %.

Ansøger blev herefter i 2015 tilkendt en omfattende erstatning for tabt arbejdsfortjeneste som følge af uarbejdsdygtighed fra 2012 og frem. I 2016 anmodede ansøger om genoptagelse af kravet om godtgørelse for svie og smerte, således at der blev tilkendt yderligere godtgørelse for en periode i 2011 og 2012. Nævnet afslog anmodningen med henvisning til, at ansø-

geren allerede var tilkendt godtgørelse for varigt mén i 2005, hvilket afskar ansøgeren fra at blive tilkendt svie og smerte for en efterfølgende periode.

Ansøger stævnedes herefter nævnet med påstand om, at nævnet skulle anerkende, at betingelserne for genoptagelse af spørgsmålet om svie- og smertegodtgørelse som følge af den personskade, som ansøger blev påført som følge af overfaldet i 2003, var opfyldt.

Retten skulle herefter tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt en skadelidt i en genoptaget sag - i medfør af erstatningsansvarslovens § 11, stk. 3 - har krav på yderligere godtgørelse for svie og smerte i en situation, hvor der tidligere er truffet afgørelse om at tilkende skadelidte godtgørelse for såvel svie og smerte som varigt mén, og hvor skadelidtes tilstand efterfølgende er forværret.

Ved Retten i Roskildes dom af 9. januar 2020 blev nævnet tilpligtet at anerkende, at betingelserne for genoptagelse i sagen med henblik på udmåling af yderligere svie- og smertegodtgørelse til ansøger som følge af overfaldet i 2003, var opfyldt. Retten lagde blandt andet vægt på, at der i 2011 og 2012, det vil sige efter tilkendelsen af godtgørelse for varigt mén i 2005, var indtrådt en væsentlig og uforudset ændring af ansøgers helbredstilstand, der havde medført en længere sygeperiode, og på, at ansøgers varige mén i 2015 var forhøjet til 45 %.

Nævnet genoptog herefter sagen og tilkendte ansøger yderligere godtgørelse for svie og smerte op til lovens maksimum.

7.19 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 4 – VARIGT MÉN

Efter erstatningsansvarslovens § 4 fastsættes godtgørelse for varigt mén til et kapitalbeløb, der beregnes under hensyn til skadens medicinske art og omfang og de forvoldte ulemper i skadelidtes personlige livsførelse. Ved en méngrad på under 5 pct. ydes ingen godtgørelse.

Hvis det sandsynliggøres, at en ansøger har lidt et varigt mén som følge af tilskadekomsten, vil nævnet forelægge sagen for Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen med henblik på, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen afgiver en udtalelse om ansøgers méngrad. Udtalelsen er alene vejledende for nævnet, men vil som altovervejende hovedregel blive lagt til grund af nævnet.

Nævnet vil som udgangspunkt afvente, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen har udtalt sig om méngraden, men såfremt det kan anses for sikkert, at ansøger har pådraget sig et betydeligt varigt mén alene som følge af tilskadekomsten, kan nævnet tilkende en á conto erstatning.

En del af Erstatningsnævnets sager vedrører erstatning som følge af mindre voldsepisoder. Det er nævnets opfattelse, at ansøgere i sådanne sager i langt højere grad end

tidligere bliver diagnosticeret med posttraumatisk stresssyndrom (PTSD) med et varigt mén til følge. En konkret sag gav nævnet anledning til at behandle emnet både konkret og mere generelt, herunder at forelægge sagen for Retslægerådet. Se nærmere herom i nævnets årsberetning for 2014, pkt. 7.15. Erstatningsnævnet fandt på baggrund af udtalelsen fra Retslægerådet anledning til mere generelt at bemærke på nævnets hjemmeside, at det er nævnets opfattelse, at mindre voldsepisoder formentlig ikke vil kunne udløse PTSD. Det er således en forudsætning for diagnosen, at skadelidte har været udsat for en voldsepisode af grovere karakter. Et enkelt knytnæveslag, et skub eller lignende vil således efter nævnets opfattelse ikke i sig selv kunne udløse diagnosen PTSD.

Af nævnets afgørelser fra 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 18-520-01078 Den på skadestidspunktet 43-årige ansøger, der havde søgt om godtgørelse for varigt mén, døde i en alder af 45 år, inden spørgsmålet om eventuel godtgørelse for varigt mén var afgjort af Erstatningsnævnet. Sagen blev siden forelagt Patienterstatningen, der i sin vejledende udtalelse fandt, at afdøde havde et varigt mén. Nævnet tilkendte herefter godtgørelse for varigt mén i overensstemmelse med Patienterstatningens udtalelse. Godtgørelsen blev imidlertid nedsat med 2/3 på grund af ansøgers mellemkommende død. Nævnet lagde i denne forbindelse vægt på, at ansøger alene kortvarigt havde levet med de varige gener, og at dødsfaldet ikke kunne tilregnes den hændelse, der var årsag til det varige mén. Ved vurderingen af, hvor længe ansøger havde levet med generne, lagde nævnet vægt på de første symptomers opståen sammenholdt med datoen for dødsfaldet.

7.20 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 5 - ERHVERVSEVNETAB

7.20.1 *Erstatning for erhvervsevnetab – varig nedsættelse af skadelidtes evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde*

Efter erstatningsansvarslovens § 5 tilkommer der skadelidte erstatning for tab af erhvervsevne, hvis en personskade har medført varig nedsættelse af skadelidtes evne til at skaffe sig indtægt ved arbejde. Ved bedømmelsen af erhvervsevnetabet tages der hensyn til skadelidtes muligheder for at skaffe sig indtægt ved sådant arbejde, som med rimelighed kan forlanges af den pågældende efter dennes evner, uddannelse, alder og muligheder for erhvervsmæssig omskoling og genoptræning eller lignende. Skadelidtes erhvervsevnetab beregnes i procent (erhvervsevnetabsprocenten). Der ydes ikke erstatning, såfremt erhvervsevnetabet er mindre end 15 pct.

Hvis det sandsynliggøres, at en ansøger har lidt et erhvervsevnetab som følge af tilskadekomsten, vil nævnet forelægge sagen for Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen med henblik på, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen afgiver en udtalelse om ansøgers erhvervsevnetabsprocent. Udtalelsen er

alene vejledende for nævnet, men vil som altovervejende hovedregel blive lagt til grund af nævnet.

Nævnet vil som udgangspunkt afvente, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring eller Patienterstatningen har udtalt sig om erhvervsevnetabsprocenten, men såfremt det kan anses for sikkert, at ansøger har pådraget sig et alvorligt erhvervsevnetab alene som følge af tilskadekomsten, kan nævnet tilkende en á conto erstatning.

Hvis personskaden er omfattet af såvel arbejdsskadesikringsloven som offererstatningsloven, tilkender nævnet den difference, der måtte være imellem udmåling af erstatning for erhvervsevnetab efter henholdsvis erstatningsansvarsloven og arbejdsskadesikringsloven, såfremt erstatningen efter sidstnævnte lov er mindre end efter erstatningsansvarsloven.

7.21 ERSTATNINGSANSVARSLOVENS §§ 6-7 – FASTSÆTTELSE AF ERHVERVSEVNETABSERSTATNING

7.21.1 *Fastsættelse af årsløn*

Efter erstatningsansvarslovens § 6 fastsættes erstatning for tab af erhvervsevne blandt andet på grundlag af ansøgerens årsløn. Årslønnen fastsættes i medfør af samme lovs § 7, stk. 1, som ansøgerens samlede erhvervsindtægt i det år, der går forud for datoen for skadens indtræden. Årslønnen opgøres således ikke i kalenderåret, men fra datoen for tilskadekomsten og et år bagud.

Efter erstatningsansvarslovens § 7, stk. 2, kan årslønnen dog fastsættes skønsmæssigt, når særlige indtægts- eller ansættelsesforhold eller andre særlige forhold har gjort sig gældende.

Som anført i årsberetningen for 2003, pkt. 7.9.1, har nævnet, hvis ansøgeren gennem længere tid kun har haft en vag tilknytning til arbejdsmarkedet, som udgangspunkt anvendt en standardårsløn på 165.000 kr. ved beregningen af erstatning for tab af erhvervsevne. Standardårslønnen kan ikke anvendes, hvis ansøger har en fast tilknytning til arbejdsmarkedet, heller ikke selv om ansøgers faktiske årsløn er lavere end standardårslønnen, jf. nærmere årsberetningen 2004, pkt. 7.9.1.

Nævnet besluttede i 2006 at forhøje standardårslønnen. Nævnet besluttede endvidere i 2007, at nævnet hvert år herefter skal fastlægge størrelsen af standardårslønnen. Der blev ikke besluttet en forhøjelse for 2007, og forhøjelsen fra 2006 var derfor fortsat gældende i 2007. Nævnet har besluttet følgende forhøjelser af standardårslønnen siden 2006:

210.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2006 eller senere.

220.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2008 eller senere.

225.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2009 eller senere.

230.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2010 eller senere.

235.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2011 eller senere.

240.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2012 eller senere.

245.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2013 eller senere.

250.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2014 eller senere.

255.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2015 eller senere.

260.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2016 eller senere.

260.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2017 eller senere.

265.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2018 eller senere.

270.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2019 eller senere.

270.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2020 eller senere.

275.000 kr. for sager, hvor straffelovsovertrædelsen er sket den 01-01-2021 eller senere.

7.22 ERSTATNINGSANSVARSLOVENS §§ 12-14 – BEGRAVELSESUDGIFTER OG TAB AF FORSØRGER

Efter erstatningsansvarslovens § 12 skal den, som er erstatningsansvarlig for en andens død, betale erstatning for rimelige begravelsesudgifter og erstatning til den, som ved dødsfaldet har mistet en forsørger.

I 2018 besluttede nævnet at hæve beløbet for, hvad nævnet i praksis anser for "rimelige begravelsesudgifter" fra 35.000 kr. til 45.000 kr. Nævnet, der senest i 2008 havde hævet maksimumbeløbet til 35.000 kr., jf. årsberetningen for 2008, pkt. 7.13, s. 32, fandt, at maksimumbeløbet for rimelige begravelsesomkostninger passende kunne fastsættes til op mod 45.000 kr.

Ved beslutningen om at forhøje det beløb, nævnet anser for "rimelige begravelsesomkostninger", lagde nævnet til dels vægt på den almindelige prisudvikling.

Nævnet anser herefter op til 45.000 kr. for rimelige begravelsesudgifter. Særlige omstændigheder omkring dødsfaldet kan dog føre til, at der tilkendes et højere beløb.

"Rimelige begravelsesomkostninger" omfatter kun udgifterne til selve begravelsen, herunder annoncering, anlæg af gravsted og bespisning af følget. Nævnet betaler ikke erstatning for udgifter til gravstedsvedligeholdelse, sørgetøj og transport til følget.

Var afdøde hjemmehørende i udlandet, betaler nævnet udover "rimelige begravelsesomkostninger" dog også for afdødes – men ikke følgets – transport til udlandet.

Det er i almindelighed en betingelse for at få forsørgertabserstatning, at afdøde i enten faktisk eller retlig henseende var forsørger for ansøgeren på skadestidspunktet.

Det fremgår af erstatningsansvarslovens § 13, at forsørgertabserstatning til ægtefæller og samlevende udgør et i loven angivet minimumsbeløb, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. Sådanne særlige omstændigheder kan f.eks. være, hvis ansøger har bopæl i et land med væsentligt lavere leveomkostninger end Danmark.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 19-520-05201 Ansøgers far blev dræbt i 2014, da ansøger var 16 år gammel. Ansøger var tidligere af Erstatningsnævnet tilkendt erstatning for tab af forsørger i form af uddannelsesbidrag i forbindelse med sin gymnasiale uddannelse. Ansøger søgte i august 2019 om uddannelsesbidrag fra 1. september 2019, da ansøger skulle starte på en universitetsuddannelse.

Efter lov om børns forsørgelse § 14, stk. 3, kan der pålægges bidrag til undervisning eller uddannelse, indtil barnet er fyldt 24 år, hvis der er grund til at antage, at en sådan forsørgelse ville have fundet sted, efter at barnet er fyldt 18 år. Erstatningsnævnet lagde til grund, at afdøde ville have forsørget ansøger under hendes universitetsuddannelse henset til den indkomst, som han havde inden sin død. Erstatningsnævnet lagde til grund, at ansøger under hensyn til størrelsen af afdødes indkomst sammenholdt med antallet af børn ville have været berettiget til forhøjet uddannelsesbidrag.

Det følger af indkomstoversigt for fastsættelse af børne- og ægtefællebidrag (/eli/retsinfo/2018/10094), pkt. 2.6., at hvis et bidrag er fastsat højere end normalbidragets grundbeløb, kan bidraget efter en konkret vurdering normalt kun bortfalde, hvis barnet har en indkomst, der væsentligt overskrider cirka 6.000 kr. om måneden.

Ansøger havde dokumenteret sine indkomstforhold ved oplysning om hidtidig beskæftigelse og løn samt fremtidig forventet beskæftigelse og løn, SU samt børneopsparing. Ansøger havde indtil den 01-11-2019 arbejdet 20 timer om ugen til en timeløn på 140 kr. Ansøger oplyste, at hun fra

den 01-11-2019 ville arbejde 10 timer om ugen til samme timeløn. Derudover modtog ansøger SU for hjemmeboende svarende til cirka 1.302 kr. om måneden.

Nævnet lagde til grund, at ansøger i perioden fra 01-09-2019 til den 31-10-2019 havde haft en månedlig indkomst på 13.426 kr., og at ansøger i perioden fra den 01-11-2019 og frem måtte forventes at have en månedlig indkomst på 7.364 kr.

Det var nævnets vurdering, at ansøger med en indkomst på 7.364 kr. ikke ville være berettiget til at modtage uddannelsesbidrag efter lov om børns forsørgelse, jf. erstatningsansvarslovens § 14. Nævnet tillagde ikke udbetalingen af ansøgers børneopsparing nogen betydning ved opgørelsen af ansøgers indkomst, idet der ikke var oplysninger om, at ansøgers afdøde far havde indbetalt til denne.

Ansøger fik på denne baggrund afslag på uddannelsesbidrag henset til at hendes gennemsnitlige månedlige indkomst væsentligt oversteg 6.000 kr.

7.23 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 14 A – OVERGANGSBELOB

Ved dødsfald tilkommer der en efterladt ægtefælle eller samlever et overgangsbeløb.

Efterlader afdøde sig hverken ægtefælle eller samlever, kan overgangsbeløbet, når særlige omstændigheder taler derfor, i stedet tilkendes en anden efterladt person, som i mange år har haft fælles bolig og fælles husholdning med afdøde.

Beløbet vil således kunne udbetales til forældre til større hjemmeboende børn, der bidrog til husholdningen, eller f.eks. til en søster eller bror, som i mange år har haft fælles bolig og husholdning mv. med afdøde.

Overgangsbeløbet ydes som en standardiseret compensation for de forskellige uforudsete og mere eller mindre dokumenterbare udgifter, der som regel vil være forbundet med en ægtefælles eller samlevers død, f.eks. flytteudgifter, udgifter til bistand i hjemmet, begravelsesudgifter mv. Udbetales der overgangsbeløb, kan den pågældende ikke tillige kræve erstatning for begravelsesudgifter, jf. sidste pkt. i bestemmelsen.

7.24 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 16 – RENTER

Efter erstatningsansvarslovens § 16, stk. 1, kan godtgørelse og erstatning kræves betalt 1 måned efter, at skadevolderen har været i stand til at indhente de oplysninger, der er fornødne til bedømmelse af erstatningens størrelse. Denne regel gælder også for erstatning efter offererstatningsloven, jf. denne lovs § 6 a. Skadevolderen kan ikke bedømme erstatningens størrelse, før erstatningskravet er fremsat over for den pågældende, og derfor vil der tidligst kunne påløbe renter fra 1 måned efter erstatningskravets fremsættelse over for skadevolderen henholdsvis Erstatningsnævnet. Fristen begynder at løbe fra det tidspunkt, hvor skadevolderen kunne og burde have indhentet de oplysninger, der var nødvendige for at kunne vurdere erstatningskravet og dets

størrelse. Hvis skadelidte ikke fremkommer med fornødne oplysninger om kravet eller dets størrelse, kan det således komme skadelidte til skade.

Efter § 16, stk. 1, 2. pkt., er det bestemt, at hvis det, forinden endelig opgørelse kan finde sted, er givet, at skadevolderen i alt fald skal betale en del af det krævede beløb, kan denne del forlanges udbetalt efter reglerne i § 16, stk. 1, 1. pkt. Et sådant udbetalt beløb samt beløb, der er udbetalt som midlertidig erhvervsevnetabserstatning, kan ikke senere kræves tilbagebetalt eller modregnet i andre erstatningsposter, jf. § 16, stk. 1, 3. pkt.

Efter erstatningsansvarslovens § 16, stk. 2, forrentes beløbet fra det tidspunkt, hvor det kan kræves betalt efter stk. 1, med en årlig rente, der svarer til procesrenten, dvs. referencesatsen med et tillæg på 8 pct. Som referencesats anses den officielle udlånsrente, som Nationalbanken har fastsat henholdsvis pr. 1. januar og 1. juli det pågældende år. Renten svarer således til rentesatsen i henhold til renteloven. § 16, stk. 2, blev ændret ved lov nr. 434 af 10-06-2003 og gælder for rente (med referencesatsen med tillæg af 7 %) af krav, der kan kræves betalt den 01-07-2003 eller senere. For krav forud for den 01-07-2003 er rentesatsen diskontoen med tillæg af 5 %. For krav efter 01-03-2013 er tillægget til referencesatsen 8 %⁶.

7.25 ARV

Krav på godtgørelse og erstatning falder som udgangspunkt i arv til de efterladte, uanset om skadelidte har gjort kravet gældende inden sin død.

7.26 ERSTATNINGSANSVARSLOVENS § 24 – ALMINDELIG LEMPELSESREGEL

Det følger af erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1, at erstatningsansvar kan nedsættes eller bortfalde, når ansvaret vil virke urimeligt tyngende for den erstatningsansvarlige, eller når ganske særlige omstændigheder i øvrigt gør det rimeligt.

Af stk. 2 følger det, at der under tilsvarende betingelser som angivet i stk. 1 kan ses helt eller delvis bort fra skadelidtes medvirken til skaden. Ved krav om erstatning til den, der har mistet en forsørger, gælder det samme om afdødes medvirken.

7.27 ERSTATNINGSANSVARSLOVENS § 26 – TORTGODTGØRELSE OG KRÆNKELSESGODTGØRELSE

7.27.1 Frihedsberøvelse

Efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1, skal den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person, betale den forurettede godtgørelse for tort. Det vil normalt være en forudsætning, at frihedsberøvelsen kan henføres

⁶ Jf. lov nr. 1244 af 18-12-2012.

under straffelovens § 261. For nærmere om nævnets praksis, se f.eks. nævnets årsberetning for 2012, pkt. 7.21.1, og nævnets årsberetning for 2013, pkt. 7.22.1.

7.27.2 *Forbrydelser mod kønssædeligheden mv.*

Efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, skal det ved fastsættelsen af tortgodtgørelsen tillægges vægt, at krænkelsen er begået ved en forbrydelse, der har indebåret en overtrædelse af bestemmelser i straffelovens kapitel 23 (forbrydelser i familieforhold) eller 24 (seksualforbrydelser). Bestemmelsen blev indsat i erstatningsansvarsloven ved lov nr. 463 af 07-06-2001. Lovændringen tog blandt andet sigte på at fordoble det hidtidige godtgørelsesniveau i sædelighedssager, hvor den strafbare handling er begået den 01-07-2002 og senere, således at udgangspunktet ved udmåling af godtgørelse for tort ved fuldbyrdet voldtægt nu er 60-70.000 kr. og omkring det halve ved forsøg på voldtægt.

Som omtalt i nævnets årsberetning for 2016 blev det i forbindelse med ændringen af offererstatningsloven ved lov nr. 412 af 09-05-2011, hvorved blandt andet lovens § 10 og § 13 blev ændret, overvejet, om der burde ske ændringer af erstatningsansvarslovens regler med henblik på yderligere at forhøje de beløb, der i praksis udmåles i godtgørelse for tort. Lovforslaget, som blev vedtaget af Folketinget uden ændringer, indeholdt dog ikke bestemmelser eller henstillinger om ændring af niveauet for tortgodtgørelse.

Som ligeledes omtalt i nævnets årsberetning for 2016 indkaldte Justitsministeriet i 2016 en række relevante interessenter, herunder repræsentanter fra domstolene, advokatsstanden, Erstatningsnævnet og offerorganisationer, til en møderække med henblik på at drøfte det generelle niveau for og erfaringerne med tort- og krænkelsesgodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26.

Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, er endvidere ændret ved lov nr. 140 af 28-02-2018, hvorefter tortgodtgørelse i sager om seksuelle krænkelser forhøjes med ca. 1/3 i forhold til 2001-ændringen af erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, for at tage hensyn til den lønudvikling, der har fundet sted siden 2002.

Loven trådte i kraft den 01-04-2018 og gælder for skader, der er sket efter den 01-04-2018.

Det fremgår af bemærkningerne⁷ til ændringsloven, at formålet med den nye formulering af erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2 er at hæve tortgodtgørelsesniveauet i sager om seksuelle krænkelser med ca. 1/3 i forhold til niveauerne efter lovændringen i 2001.

Derudover er det i lovens forarbejder forudsat, at udgangspunktet for godtgørelse i 2017-niveau ved fuldbyrdet voldtægt er 100.000 kr., som i meget grove tilfælde kan forhøjes op til 150.000 kr. eller højere i ganske særlige tilfælde. Endvidere er det forudsat, at godtgørelsen ved forsøg på voldtægt i 2017-niveau er på ca. 40.000 til 53.000 kr. Endvidere er det ligeledes i 2017-niveau forudsat i forhold til krænkelser begået mod

⁷ Lovforslag nr. L 31 2017/2018.

mindreårige, at ved incest skal godtgørelsen være på minimum ca. 26.000 kr., og at der ved grove tilfælde af seksuelt misbrug over en årrække, hvor der endvidere har været et tillids- eller afhængighedsforhold, skal være en nedre grænse for godtgørelsen på minimum 150.000 kr.

Endelig er det ved lovforslaget anført, at domstolene fremover ved fastsættelsen af tortgodtgørelse skal tage hensyn til den almindelige lønudvikling i overensstemmelse med principperne i erstatningsansvarslovens § 15 med det formål at sikre, at godtgørelsesniveauerne ikke stagnerer på 2017-niveau.

Godtgørelsen i de enkelte sager fastsættes ud fra en vurdering af de konkrete omstændigheder i hvert enkelt tilfælde. Nævnet lægger i den forbindelse blandt andet vægt på karakteren af de seksuelle krænkelse, den anvendte tvang eller vold, varigheden af forbrydelsen, hvor forbrydelsen er sket, om der har medvirket en eller flere gerningsmænd, og – hvis der er tale om forsøg – hvor fremskredent forsøget har været. For nærmere om nævnets praksis se f.eks. årsberetningen for 2015 pkt. 7.22.2, side 53-57, årsberetningen for 2018 pkt. 7.25.2. og årsberetningen for 2019 pkt. 7.27.2.

Fra nævnets praksis i 2020 kan nævnes følgende sager:

N.j.nr. 20-520-06798 og 20-520-06799 Skadevolder A havde med sin mobiltelefon optaget en videosekvens af ansøger og en anden person, der havde samleje. A videredelte herefter videoen på Snapchat til mellem 4 og 6 personer. Skadevolder B havde modtaget den pågældende video fra skadevolder A, hvorefter B videredelte videoen til 5 personer.

Ansøgeren havde som følge af optagelsen og udbredelsen af videoen søgt om godtgørelse for tort på 10.000 kr. fra hver af de to skadevoldere. Erstatningsnævnet besluttede på baggrund af A's optagelse og videredeling at tilkende ansøger 10.000 kr. i godtgørelse for tort. Nævnet besluttede endvidere på baggrund af B's videredeling at tilkende ansøger 5.000 kr. i godtgørelse for tort.

Vedrørende A lagde nævnet vægt på, at A havde optaget videoen og herefter videredelt den, mens det vedrørende B blev tillagt vægt, at han alene havde videredelt videoen. Ved udmåling af tortniveauet vedrørende både skadevolder A og B blev også videoens karakter tillagt vægt.

N.j.nr. 20-520-06740 En 9-årig ansøger, som var faret vild, blev samlet op af en voksen mand, der tilbød hende et lift i sin bil. Manden kørte herefter – blandt andet under tvang med kniv - ansøgeren ud til et øde sted, hvor han tiltvang sig samleje og andet seksuelt forhold end samleje med ansøgeren. Skadevolder blev ved dom fundet skyldig i voldtægt, andet seksuelt forhold end samleje og frihedsberøvelse.

Nævnet tilkendte efter en konkret vurdering ansøgeren 150.000 kr. i tort. Nævnet lagde i den forbindelse afgørende vægt på ansøgerens meget lave alder. Nævnet lagde endvidere vægt på, at ansøgeren blev frihedsberøvet i omkring 2 timer, og at ansøgeren undervejs var blevet truet med kniv, samt at ansøgeren var blevet udsat for flere grove forbrydelser.

Vestre Landsret havde under straffesagen tilkendt en godtgørelse på 200.000 kr., men der var ikke tale om et retskrav, da skadevolder ikke havde bestridt kravets størrelse for landsretten. (Vestre Landsrets dom i straffesagen er optrykt i Tidsskrift for Kriminalret 2020, side 304.)

N.j.nr. 18-520-03288 Ansøger, der var en 15 år gammel dreng, blev udsat for grov vold, ulovlig tvang, afpresning og trusler af i alt 8 personer. Ansøger blev slået og sparket mange gange i hovedet og på kroppen, fik tildelt peberspray i ansigtet, blev stukket med en kæp samt fik hældt urin og cola ud over sig. Ansøger blev herudover udsat for afpresning samt truet med at blive stukket ned eller slået ihjel, hvis han anmeldte forholdene til politiet. Til slut blev ansøger tvunget til at forlade stedet uden tøj på. Ansøger havde søgt 15.000 kr. i godtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 3. Nævnet fandt, at volden var udøvet under sådanne særligt krænkende, ydmygende eller hånende omstændigheder, at den var egnet til at krænke ansøgers selv- og æresfølelse. Nævnet tilkendte herefter ansøger 15.000 kr. i godtgørelse for tort efter erstatningsansvarslovens § 26, stk. 1.

N.j.nr. 20-520-07780 Ansøger på 14 år havde over en periode skrevet online med skadevolder, som ifølge ansøgerens forklaring havde oplyst, at hun var en pige på 12 år. Ansøger havde i forbindelse hermed på skadevolders opfordring modvilligt afklædt sig 5 gange, stukket en finger op i numsen samt onaneret 1-2 gange over for skadevolder igennem en videochat-funktion. Ansøger havde aldrig selv set skadevolder, som havde forklaret, at vedkommendes kamera var gået i stykker. Ansøgers mor anmeldte forholdene til politiet, idet hun havde mistanke om, at hendes søn var blevet seksuelt krænket online. Politiet efterforskede herefter sagen som andet seksuelt forhold med barn under 15 år, jf. straffelovens § 222, jf. § 225, blandt andet ved at udlæse data fra ansøgers computer og mobiltelefon. Politiet fandt ud af, at ansøger i perioden fra den 01-05-2019 til den 07-11-2019 havde foretaget 4 opkald af længere varighed med skadevolder på Skype, og at der den 27-07-2019 og 07-11-2017 var skrevet beskeder med et seksuelt indhold, hvor skadevolder tilskyndede ansøger til at afklæde sig og gøre seksuelle ting ved sig selv. Politiet forsøgte at spore skadevolder igennem vedkommendes IP-adresse, men efterforskningen førte ikke videre med sig, hvorfor denne blev standset.

Ansøger søgte efterfølgende om tortgodtgørelse på 10.000–20.000 kr., idet han var blevet tvunget af skadevolder til at posere nøgen m.v. Nævnet fandt, at der på baggrund af praksis var tale om forhold, der måtte sidestilles med grovere tilfælde af blufærdighedskrænkelser, hvorfor ansøger blev tilkendt 13.500 kr. Nævnet lagde ved udmålingen af tortgodtgørelsen vægt på antallet af krænkelses, hvor ansøger blev manipuleret til at afklæde sig og gøre grænseoverskridende ting ved sig selv, samt hans unge alder på de pågældende tidspunkter. Nævnet lagde dog samtidig

vægt på, at der ikke havde været nogen fysisk kontakt mellem ansøger og skadevolder.

7.27.3 Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 3 – krænkelsegodtgørelse

Bestemmelsen om krænkelsegodtgørelse findes i erstatningsansvarslovens § 26, stk. 3. Efter denne bestemmelse skal den, der er ansvarlig for en retsstridig krænkelse af en anden, i tilfælde, hvor der ikke er lidt tort, jf. § 26, stk. 1, dog betale den forurettede en godtgørelse, såfremt krænkelsen er begået ved en forbrydelse, der har indebåret et særligt groft angreb mod en andens person eller frihed. Krænkelsegodtgørelse ydes således i de grænsetilfælde, hvor forbrydelsen ikke direkte har været egnet til at krænke offerets selv- og æresfølelse, og hvor der derfor ikke ydes godtgørelse for tort, men hvor forbrydelsen desuagtet er af en sådan karakter, at den generelt set er egnet til at skabe meget betydelig angst og længerevarende psykiske belastninger for offeret.

Kravet om forholdets grovhed kræver lidt forenklet, at forholdet er sket ved et *forsætligt særligt groft angreb*, der har medført eller været egnet til at medføre *alvorlig utryghed og angst hos offeret*. Ved vold er det en forudsætning, at *der er anvendt våben*, eller at der har været tale om vold *gennem længere tid*. Kravet om forbrydelsens grovhed indebærer endvidere, at forholdet også ved strafudmålingen skal betragtes som værende af grovere karakter. Det er således tillige en forudsætning, at forbrydelsen skal kunne medføre fængsel i omtrent 1 år eller derover. Det vil normalt også være en forudsætning, at volden har medført alvorlige skader. Dette fortolkes i nævnets praksis som skader, der har medført egentlige varige mén, der kan fastsættes til en méngrad på mindst 5 pct., eller en sygeperiode på 3 måneder eller derover.

Bestemmelsen er nærmere omtalt i nævnets årsberetning for 2007, pkt. 7.17.

7.28 ERSTATNINGSANSVARSLovens § 26 A – GODTGØRELSE TIL EFTERLADTE

Bestemmelsen, der er gældende for skader sket den 23-01-2003 og senere, er nærmere omtalt i årsberetningen for 2003, pkt. 7.13, og årsberetningen for 2004, pkt. 7.14.

Godtgørelse til efterladte i medfør af erstatningsansvarslovens § 26 a kommer kun på tale ved dødsfald, der er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed. Bestemmelsen vil derfor typisk finde anvendelse i tilfælde, hvor dødsfaldet er forvoldt ved overtrædelse af straffelovens § 237 (manddrab), § 246 (grov vold med døden til følge) eller eventuelt § 252 (forsætlig fareforvoldelse).

Er dødsfaldet forvoldt ved overtrædelse af straffelovens § 237, er udgangspunktet, at der skal betales godtgørelse. Er døden derimod forvoldt ved overtrædelse af straffelovens § 246 eller § 252, afhænger det af en konkret vurdering af karakteren af tiltaltes handling og den lidelse eller krænkelse, som derved er påført de efterlevende, om der skal betales godtgørelse. Der kan i den forbindelse lægges vægt på, om dødsfaldet er forvoldt på en særlig brutal eller krænkende måde, om afdøde har været udsat for omfattende vold eller seksuelle krænkelse inden døden, eller om døden er forvoldt på

en særlig pinefuld måde. Det kan også indgå i vurderingen, hvor "tæt" de efterladte har været på begivenhederne. Har et barn f.eks. været til stede i forbindelse med drabet på en af sine forældre, kan dette i sig selv tale for tilkendelse af godtgørelse eller en forhøjelse af denne.

Udgangspunktet for godtgørelsens størrelse ved forsætligt drab er 100.000 kr. Det er dog ikke udelukket i helt ekstraordinære tilfælde at tilkende en højere godtgørelse. Ved dødsfald som følge af grov uagtsomhed kan godtgørelsen fastsættes til et mindre beløb, idet det dog i lovens forarbejder forudsættes, at der ikke tilkendes helt bagatelagtige beløb.

Godtgørelsen kan udbetales til personer, der stod afdøde særlig nær. Det vil som udgangspunkt sige afdødes efterladte ægtefælle eller samlever, mindreårige børn, og, hvis afdøde var mindreårig, afdødes forældre. Der kan også tilkendes godtgørelse til et ufødt barn.

Ved mindreårige børn vil det som udgangspunkt være uden betydning, om barnet rent faktisk boede sammen med afdøde, og om barnet selv er i stand til at forstå de særlige omstændigheder omkring dødsfaldet, der begrunder godtgørelsen. Er der tale om mindreårige børn, som havde nået en vis alder, da dødsfaldet indtrådte, kræves dog efter praksis en vis kontakt mellem afdøde og den efterladte. Hjemmeboende voksne børn vil som udgangspunkt også være omfattet af bestemmelsen.

Efter omstændighederne er også andre end ægtefælle, samlever, børn eller forældre omfattet af bestemmelsen i § 26 a. Dette forudsætter dog, at der har været et sådant særligt forhold mellem den pågældende og afdøde, at der må antages at være tale om en tilsvarende særlig følelsesmæssig belastning som følge af dødsfaldet. Det kan f.eks. være en søskende, der som voksen i mange år har haft fælles bolig og husholdning med afdøde.

Af nævnets praksis fra 2020 kan nævnes:

N.j.nr. 19-520-04335 En mor søgte om efterladtegodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26 a som følge af uagtsomt manddrab på hendes 16-årige søn, der boede hos sin far.

Retten fandt, at skadevolder ved at have lavet en stærk blanding af et meget stærkt narkotisk stof og sodavand, som han tilbød til en 16-årig dreng, der kort tid efter afgik ved døden som følge af MDMA-forgiftning, havde udvist en sådan grad af uagtsomhed, at han var skyldig i uagtsomt manddrab efter straffelovens § 241. Skadevolder blev i retten idømt 4 måneders betinget fængselsstraf for overtrædelse af straffelovens § 241. Skadevolder blev i samme sag frikendt for fareforvoldelse efter straffelovens § 252, idet retten lagde vægt på, at skadevolder havde advaret nu afdøde om, at der var tale om en stærk blanding, at skadevolder selv drak af blandingen, samt at skadevolder var med til at hindre nu afdøde i at drikke mere og hjalp nu afdøde, da han blev syg efter indtagelsen af MDMA.

Ansøger var ikke til stede, da hendes søn afgik ved døden.

Nævnet tilkendte ansøger efterladtegodtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26 a og fastsatte beløbet til 50.000 kr. Nævnet lagde ved sin afgørelse vægt på, at det fremgår af forarbejderne til erstatningsansvarslovens § 26 a og af retspraksis, at godtgørelsen ved uagtsomt manddrab normalt fastsættes til et mindre beløb end i tilfælde af forsætligt drab, hvor udgangspunktet er en godtgørelse på 100.000 kr.

BILAG 1 – OVERSIGT OVER FOREKOMSTEN AF DE ENKELTE STRAFFELOVS-OVERTRÆDELSER I 2018-2020⁸

	2020	2019	2018
Strfl. §§ 119-121	204	239	170
Strfl. § 123	5	7	4
Strfl. § 180	2	n/a	n/a
Strfl. § 210	5	7	10
Strfl. §§ 216-217	228	245	189
Strfl. § 218-221	1	1	3
Strfl. §§ 222-223 a	31	30	32
Strfl. § 224	5	5	9
Strfl. § 225	19	39	5
Strfl. § 226	1	n/a	n/a
Strfl. § 232	421	233	302
Strfl. § 235	434	n/a	n/a
Strfl. § 237	26	29	13
Strfl. § 237, jf. § 21	67	61	68
Strfl. § 241	6	6	2
Strfl. § 244	730	868	666
Strfl. § 245	403	538	425
Strfl. § 246	13	7	9
Strfl. § 249	7	14	7
Strfl. § 252	7	14	12
Strfl. §§ 260-261	18	24	17
Strfl. § 262a	0	5	5
Strfl. § 264	32	n/a	n/a
Strfl. § 266	35	39	25

⁸ Der har ikke forud for 2020 været foretaget registreringer på §§ 180, 226, 235 og 264.

Strfl. § 276, § 291, § 293	8	9	8
Strfl. § 279	5	7	7
Strfl. § 281	12	15	6
Strfl. § 288	129	111	84
Strfl. i øvrigt	4	5	5
Andet	0	0	1
I alt	2.858	2.558	2.084

BILAG 2 – OVERSIGT OVER TILKENDE ERSTATNINGER MV. I 2018-2020 FORDLT PÅ ERSTATNINGSPOSTER

	2020	2019	2018
Svie og smerte	25.988.195	26.754.485	14.888.353
Helbredelsesudgifter	480.601	1.079.571	435.934
Tandbehandling	578.963	898.025	1.009.380
Personlige ejendele	569.470	531.898	533.438
Mistede kontanter	20.100	10.567	24.714
Tingsskade	17.649	16.882	53.158
Forlængelse af uddannelse/ tab af skoleår	740.000	880.000	725.000
Transportudgifter	80.582	315.629	77.833
Tabt arbejdsfortjeneste	71.416.304	73.908.687	27.100.851
Begravelsesudgifter	283.245	405.861	401.203
Overgangsbeløb	673.000	779.333	648.000
Tort	15.324.410	14.359.500	14.039.084
Krænkelsergodtgørelse	650.000	1.396.430	590.000
Godtgørelse til efterladte	2.494.180	2.530.000	2.590.000
Lægeerklæring, betalt af ansøger/advokat	77.789	141.401	60.394
Varigt mén	45.180.610	23.821.140	30.302.658
Erhvervsevnetabserstatning	112.005.351	95.924.572	71.750.808
Varige helbredelsesudgifter	160.650	80742,4	0
Tab af forsørger, ægtefælle	3.850.990	2.451.330	5.030.606
Tab af forsørger, børn	2.581.660	1.789.196	1.418.083
Advokatudgifter	6.255.131	4.565.442	3.872.283
Andet	48.107	110.853	67.456
I alt	289.476.986	252.751.544	175.619.234

Administrative udgifter i 2018-2020:

	2020	2019	2018
Gebyr til Arbejdsmarkedets Erhvervssikring	293.380	2.836.690	1.941.786
Gebyr til Patienterstatningen	2.650.000	0	0
Tandlægekonsulenter	67.019	48.512	35.967
Lægekonsulenter	6.925	151.385	21.288
Erklæringer betalt af nævnet	3.316.013	2.599.553	1.258.227
Andet	0	307.445	15.018
I alt	6.333.337	5.943.585	3.272.287

Tilkendt og udbetalt i alt i 2018-2020:

	2020	2019	2018
Tilkendte erstatninger og godtgørelser	289.476.986	252.751.544	175.619.234
Administrative udgifter	6.333.337	5.943.585	3.272.287
I alt	295.810.323	258.695.129	178.891.522

BILAG 3 – OPLYSNINGER OM TILKENDELSER OG AFSLAG I 2020

Erstatningsnævnet har i 2020 truffet 7.781 afgørelser, jf. pkt. 4.

Nævnet har i ca. 57 pct. af de trufne afgørelser imødekommet en ansøgning eller genoptaget en tidligere afgørelse og tilkendt (yderligere) erstatning, mens nævnet i ca. 29 pct. af nævnets afgørelser har meddelt afslag på erstatning.

Ca. 2 pct. af årets afgørelser har vedrørt aktindsigt i verserende sager eller sager, hvor nævnet har besluttet at henlægge en erstatningssag, f.eks. fordi ansøger har oplyst, at han eller hun ikke ønsker videre foretaget i sagen.

De resterende ca. 12 pct., hvor nævnet hverken har imødekommet eller afslået et fremsat erstatningskrav, drejer sig blandt andet om tilfælde, hvor nævnet ikke har kunnet tage stilling til kravet på det foreliggende grundlag, og hvor nævnet derfor har afsluttet sagen med tilsagn om genoptagelse ved indsendelse af dokumentation eller lignende for kravet.

Fordelingen af afgørelsestyper kan illustreres ved nedenstående figur:

